

# UNIVERSUL LITERAR



Peisaj de LEON VIORESCU

In acest număr: CEZAR PETRESCU, D. NANU, A. COTRUȘ, GH. CARDĂȘ, G. MARINESCU, RADU GYR, N. MILCU, C. I. ȘICLOVANU, PAUL I. PAPADOPOL, ANTON HOLBAN, DON JOSE, BRILLAT-SAVARIN, G. BREAZUL, B. CECROPIDE, I. FLOROIU, PERPESSICIUS, N. N. TOAITZA. Desene și vignete de I. Teodorescu-Sion, Șt. Dumitrescu, N. N. Tonitza și S. Maur.

An. XLII, Nr. 5.  
31. Ianuarie, 1926

Lei 5.

## Arhipăstorii

amicului Gala Galaction

Iată am necaz pe păstori...  
Omul va pieri în nelegiuire,  
dar sângele îl voi cere păstorului...

Rătăcitoare-s oile mele pe  
toate colinele...

Vai vouă păstorilor că n'ați  
întărit pe cei slabi, n'ați vin-  
decat pe bolnavi, n'ați întors  
pe cei rătăciți!

(Ezechiel 34, 1—10)

Taverna este scundă, lumina mohorâtă.  
Figura omenească de bestie urâtă.  
In jurul unei mese jucând pe cărți soioase,  
Beau ultima monedă a clipei norocoase  
Trei lucrători, ce ziua au tot scobit în stânci,  
Prin hrube de lignituri târându-se pe brânci.

De-afară'n vânt și'n zloată, se uită în tavernă  
Pe ferăstruia scundă de fiare zăbrelită  
Nevestele lor triste... Li-i fața vestejită  
Și ochii stinși de veghe... Acasă au pe pernă  
Trei cuiburi, sub o cergă de plapomă murdară,  
— Bieți copilași ce tremur cu-o față fiartă'n ceară!  
Li-i lacrima 'nghetată, genuchil sub bărbie  
Și pumnii strânși. In casă-i un frig ce te sfășie.  
Au adormit alături cu toții așteptând.  
Și văd în vis pe masă mâncăruri fumegând.

La Episcop e însă o masă-adevărată:  
Servește-o durdulie subretă înfocată  
Un vin ca undeleumul vârtos, chihlimbariu,  
In urma cărui toarnă un altul, ruginiu.  
Cu ochii l'amândouă privind duios, pieziș,  
Arhimandritul par'că se uită-acum cruciș...  
Eclavia-i atâta de mare 'n sfânta-i pace,  
Că până și cu ochii ei semnul crucii face!  
E cina cea de taină? O nu! căci nu e pal  
Amfizionul! Pare mai mult Sardanapal  
Iar oaspeții, de-arându-l, sunt toți așa ciudați,  
Au aerul de-o hailă de lupi înfometaji.

Și-am înțeles atunci și scena din tavernă,  
Și copilașii palizi ce tremurau pe pernă.—  
Știu cine-s vinocajii de risipita turmă...

Oh! Cum o să le-o ceară Stăpânul mai pe urmă

DIMITRIE NANU

## PEISAGIU MUT

Un biet sulcăm o mână de schelet spre cer îndoaie  
Și soarele, șgârcit, și-ascunde aurul sub nori;  
Doar cerul milostiv, acum ca și de-atâtea ori,  
A miluit pământul cu-un cojoc de oae.

De murginea pământului s'a întepenit  
Cu chingi de plumb, vâzduhul preschimbat în sloiu  
Și parcă toate nopțile au poposit la noi --  
Sub promoroacă, firea-ă'ncremenit.

S'ascunde zarea'n negură... n'ai să știi unde-a rămas  
Pe câmpul alb ne'ncăpător sub bolta nouă.  
Nu-i nimeni să despartă neșfârșirea'n două  
Și'n adâncimea hăului nu-i nici un glas.

Întepenit-au ciorile pe stârvuri de copaci, ca moarte;  
Nici norii nu se risipesc pe căile'ngropate.  
E slobod numai vântul, ce se sbate.  
In brațele de uriaș ale-unei mori departe.

C. I. ȘICLOVANU

## Chiot în toamnă \*)

O-he! toamnă nouă cu scîlpăt,  
primește-mă 'n tine cu chiot și țipăt

In cinstea mea, strugurii crapă-ți! Re  
In bobi, bucuria să 'nchine cu vin!

O-he! Azi cu cea mai tăioasă custur  
In vinele mâinilor fac creștătură...

Iar tu, Toamnă, scoate din vil, de pe  
tot sângele boabelor, stoarce-l din  
[dâmi  
[sâmi]

și sângele — acesta cu viață de coan  
in vinele mele deschise mi-l toarnă!

Tot sângele toamnei să-mi curgă în ca  
un sânge cu-aromă de vin de povar

Și 'nprejmuie-mi fruntea vâjnoasă,  
că sângele meu va fi sânge de aur!

...Așa să se 'ntâmple! Ce-l sânge-omer  
cu sânge de viață din trup să-l gones

O-he! Jur că 'n mine voi duce din  
podgoria 'ntreagă cu chiot și vin!

Voi duce și linul cu mustul de mier  
pe Tine te-oi duce închisă 'n artere

O-he! voi fi vie: trup, suflet și gân  
cu sângele toamnei în mine-alergă!

O-he! fete albe cu șorțul sumes  
cu chiot primească-mă azi spre cule

Culeagă-mi-or rodul: in roade-oi fi eu  
și umple's-or coșuri cu mine, din gr

O-he! voi fi must, — nu veninul cucuț  
Hei! stoarce-mă'n teascuri și fiarbă-n  
[bu]

Azi eu voi fi toamna! să facă orice  
din mine — mă dărui — al lor sănt  
O hé!

RADU GY

1) Din volumul „Întoarcerea fecior  
risipitor“, ce va apare în curând.



## DESLEGARE

Mi-am strâns grădina'n zid înalt, a  
Și mi-am făcut cu tina legământ:  
Cu plânsul meu să o frământ. Visan  
Să leg cu-o floare cerul de pământ.

Deschis-am poarta grea, — și mi-am e  
Potecă prin nămeți de lumină...  
Atâta lună se vărsa de sus,  
Că florile pluteau parcă'n grădină.

Dar, deslegat de lanțul colbului,  
Eu însumi — Dumnezeu grădinii mele  
Azi noapte-am stors țeleiul tot, din f.  
Și l'am turnat pe cer să ardă'n ste

N. MILC

# Vizita înaltelei personajii

— Fragment din romanul «Intunecare» —

de CEZAR PETRESCU

În vremea aceea, înaltele personajii treceau de la pat la pat, în sălile cu răniți. Era o vizită de trei ori anunțată și amânată. Două zile spitalul fusese spălat, răturat, feșuit, desinfecat, pavoazat. La intrare, deasupra porții bolnitate, cîșgi verzi încrucișate și drapele aliate, urau buu sosit înaltelei personajii.

Bolnavii mutați, categorișți din nou, îmbrăcați în cămăși curate, săpunii și periași, așteptau în paturile alinate cu emoție molipsită dela tot personalul agitat. Ciudat: pentru moment uitaseră rănilile, brațele și picioarele amputate, ochii orbi și durerile crunte — chiar cei în delir se opriseră și simțeau cu toții grandioarea evenimentului și golul, că fac parte dintr'un spital onorat cu o atât de însemnată atenție.

Misiunea era numeroasă. Un general obez, stacojiu ca un rac fierț, cu părul și mustățile albe, gemând în tunica prea strâmtă, cu ochii convulsionați ca de spaima unei apropiate explozii. Fiecare pas era însoțit de un complex de scârțaituri. Scârțiau ghetetele de piele de bison, scârțiau jambierele roșii care gătuiau pe pulpă pantalonii cu lampaz, scârțiau curelele încrucișate pe piept și pe mijloc: în întregime mirosea a piele și scârția ca un geamandan nou. Alt general scund și grozav de spătos, în uniformă cu buzunări numeroase și enorme încât ar fi putut cuprinde toată arhiva marelui stat major, părea, nu s'ar fi putut spune de ce, foarte încântat de tot ce vedea. Rămânea în urma tutului, ridicând sprâncenile îmbinate și imense cât o pereche de mustăți, să adauge după inima sa milostivă, cuvintele de îmbărbătare bolnavilor:

— La Mărășești? Bravo! Amândoi ochii? Re regretabil, dar nu e nimic... Bravo! La Poiana Mărului ai zis? Interesant... Se poate trăi foarte bine și numai cu o mână... Bravo, îmi plăci băiatule!... Îți spun că-mi plăci.

Strângea mâinele câte nu erau ciunge, develea paturile să vadă restul pe picioarelor, sfârșite în bonturi de bandagii. Bolnavii cercau să se ridice pe o coastă, înălțau gâturile slabe, îngăimau începuturi de vorbe.

— Stai liniștit!... Bravo! Țara! Minunat!...

Se aflau încă două doamne și o fată blondă, în haină albastră de culoarea vioarei, înaltă și fragilă, cu umerii slabi și înguști, cu părul imaterial ca un abur. Toată silința și-o adunase să-și rețină lacrimile. Împărțea timidă câte o floare din mănunchiul răsfirat pe braț și țigări dintr'un coș purtat respectuos de un infirmier. Nu știa cu ce cuvinte să-și însoțească darul; cu obrazii învăpăiați de emoție, puneu floarea repede, ca după o faptă rușinoasă. Dar ochii bolnavilor o urmăreau recunoscători: simțeau că întrădevăr aceasta suferă pentru suferința lor.

Una din doamne, înaltă și pieptoasă ca un jandarm călare, într'o manta de mătase cafenie, cu mustăți sure, privea paturile printr'un lorgnon ținut în mână cu numeroase inele și brățări, plecându-se pe jumătate ca înaintea unor vitrine cu obiecte curioase, adresându-se răniților cu interjecții franceze impestrițând frazele românești:

— *Quoi? Tara n'are să vă uite nici odată que je te dis!* Au să ne sosească peste câteva zile un transport de aparate ortopedice perfecționate... *Voilà!* Creaște englezească; are să fie o plăcere să uzați de ele... Lasă capul jos tinere, pe pernă.

*Quoi? O să facem școli și pentru orbi... Puțină răbdare. Et puis! Et puis!... Te doare?... Curaj! Eh oui! Je comprends bien! Curaj. Are să treacă. Allons! Toate au să treacă, grâce au ciel. De ce să gemi? Quoi? Să aduci mulțumită lui Dumnezeu că te-a ales să suferi martiriul pentru scumpa noastră țară... Ah! il ne faut pas să plângă. Allez! Dacă se sfârșește războiul? Ah! Grand Dieu, non! Întâi să-i învingem, să suferim și ei, să suferim teribil, ce que j'en dis!*

Din când în când se întorcea spre un domn civil, cu bărbie și ochelari cu șnur, cu picioarele moi și nesigure, adus de spinare în redingotă neagră, cu n'nsoare de mătreață pe umeri, un personaj important între toate, care a rostit o scurtă și simțită cuvântare când a descins din automobil și a împărțit cu degete gelatinoase, decorații.



CEZAR PETRESCU

— *Mon ami!* sânt splendori de curaj și abnegație. *Parbleu!*

— *Parbleu!* confirmă personajul important între toate, zămbind ca un om care-și asumă cu modestie jumătate numai din secretul acestui curaj și acestei abnegații.

Colonelul medic, șef al spitalului, gros cât un ipopotam și fin ca o insectă, amenință să fie atins de strabism din pricina eforturilor cu care încercă să prvească în același timp la personajul foarte important între toate la doamna cu lorgnon și la cei doi generali. Își iubeste bolnavii și spitalul, își spune că e inutilă această odioasă comedie: vizitarea unui spital ca un muzeu de mizerie și distribuția de consolări clișeu; dar nu-și poate înfrânge precipitatea mai tare ca el, să prevină fiecare întrebare, să suradă când surăde personajului important între toate și să dea din cap a confirmare, când generalul scund și grozav de spătos, încurajează un amputat de amândouă picioarele, cu obrazii scobiți de suferință, cu buzele uscate și albe, și cu ochii de păcură în fundul orbitelor:

— Bravo! La Oituz? Nu e nimic... Se poate trăi foarte bine și fără picior... Țara, băiatule!

În urmă, alți medici în șorturi albe și doamne de caritate și infirmiere purtând coșurile de țigări și infirmieri cu condici, cu flori și cu pachete de șocolată. Convoitul înaintează doi pași, se oprește, bolnavul face eforturi să se ridice într'un

cot și încearcă printre schimonosechii de durere să suradă, rușinat că se află culcat înaintea unor atât de înalte persoane.

Iar cei pe unde convoiul a trecut, își caută cu degetele câte le-au mai rămas, pe marginea păturei, cele câteva țigări, pachetul de șocolată și floarea lăsată de fata subțire și bălană, cu ochii umezi și cu buza de jos tremurând. Ea singură presimțea că acestor dureri altă alinare li se cuvine, decât exclamațiile doamnei cu lorgnon și îmbărbătările generalului scund: „Nu face nimic... La Oituz? Ei, bravo!”

Camera lui Radu Comșa și Vasile Mogrea, s'a umplut, abia putând să primească atât de numeroși oaspeți. Radu Comșa își mușcă buzele, întins cu fata la sus, cu ochii orbi sub bandagiul negru; tovarășul lui mototolește marginea păturei între degete.

Colonelul medic șoptește ceva personajului important între toate, Comșa aude numai numele lui Alexandru Vardaru.

Personajul înaintează, ridică mâna tremurătoare, cu vinele ca sforile: „Patrie... niciorlată... recunoștința țării... Am să-l felicit pe Vardaru!”

— *Comment?* îl privește doamna cu lorgnon ca într'un panoptic unde se vede agonia lui Osman-Pașa. Trei răni și vindecate? *C'est prodigieux!* *Mais quoi!* am spus în totdeauna că Vardaru... ce n'eat deja pas și mal.

— Bravo! Ochii? Se poate trăi foarte bine și fără ochi... Vindecate? Chiar astăzi, scoate-ți pansamentul? Cu atât mai bine! Curaj... Ești așa dar logodnicul domnișoarei Vardaru? Ei bravo!

Generalul scund și spătos îi scutură neașteptat mâna, încât patul s'a mișcat pe ciment și în ochii lui Comșa au trecut fulgere negre.

Se întoarce la celălalt pat.

— Și dumneata?

Dar ochii lui Vasile Mogrea, l-au năruit îndrăzneț și drept, încât s'a cîtit în ei cu și cum ar fi fost scris cu litere de o palmă, gândul batjocoritor: „Ce, și eu? Bravo? — nu? Se poate trăi foarte bine?...”

Generalul s'a oprit, s'a pîrîit deasupra nasului unde se îmbinau sprâncenile groase, de teamă parcă să nu se fi desprins, de pereche de sprâncene postice, și ducând amândouă mâinile la spate, privi indiferent, pe verșii.

— Sublocotenentul Mogrea, lîmurește colonelul-medec, ca întotdeauna mândru de bolnavii lui, Rezervist, Profesor, l'u adevărat brav, Citat în ordonanțele de armată... Singur cu mitraliera... menținut poziția.

Ochii sublocotenentului Mogrea se încrucișează cu ochii colonelului într'o mustrare: „De ce, aceasta? ce înmorta?”

Dar personajul important între toate și-a șters cu o mână mătreața de pe umeri și s'a plecat, peste pat, rostind: „Patrie... niciorlată... recunoștința țării... pregătim viitorul!”

— Pregătim? Cine „pregătim”? Eu și dumneata? sumară sec vorbele sublocotenentului Mogrea, care pare că a descoperit ceva foarte curios în tavan, după atenția ochilor fixați acolo.

În tăcere a scârțait numai pielăria generalului, ca un geamandan strâns în curele, înainte de a-l cobori la trasură. Personajul important între toate, și-a retras mâna ca la o atingere de reptilă, își șterge mătreața și zămbește cu milă complice, către doamna cu mustăți sure și lorgnon, elătinând din cap.

# Sentimentul idilic

## in opera lui Delavrancea

— Hm! făcu personajul important.  
— Hm! făcu doamna cu mustăți sură.  
— Hm! făcu generalul scurt și spătos.  
— Hm! făcu celălalt general, amenințat de apoplexie, care nu rostise nimic până acum.

Dar în ochii fetei cu haina albastră, trece întâia dată un început de surâs trist, iar colonelul-medic îl privește cu indignare îngăduitoare, ca pe-un copil care s'a purtat necuviincios la masă.

Personajul important își șterge bărbuța cu batista și se îndreaptă demn spre ușă, urmat de întreg convoiul. Copila înaltă, cu haină albastră a rămas să pună cele din urmă flori pe patul bolnavilor.

— Acestea nu supără... Nu e așa? îndrăznește să întrebe, cu glas care amintește ecoul clavierului după ce cântecul a încetat.

— De ce să supere, domnișoară?... Pe acestea le păstrăm aici... pentru totdeauna! arătă cartea, în care va străvi florile, când vor începe să se vestejească.

Copila mulțumeste cu obrazii învâpătați. A observat că rănitul citește aceiași carte, pe care o citește și dansa acasă... Este acolo un canitol... L'ar ar roși mai tare, să sune că canitolul există acolo...

Când s'a închis ușa după toți, tovarășul lui Comșa s'a ridicat pe marginea patului: își sburlește părul în semn de independență și protest.

— Comșa!

— Da...

— (imitând glasurile de adineauri)... Patrie... recunoștință... Anu să-l felicit pe Vardaru. Comemnt? Trei răni și vîdecat?... *C'est prodigeux!*... Am spus n'otdeauna că Vardaru... *Quoi?* (schimbând vocea). Ai crede că acest domn Vardaru e rănît și el de două luni n'a văzut lumina, cum n'ai văzut-o tu de două luni... Comșa?

— Da...

— Știi ce fac eu cu asemenea personajii care vizitează spitalele ca grajdurile de curse?

— Nu știu ce faci cu asemenea personajii...

Omul cu părul sburlit ca sârmele de frecat parchetul, spuse atunci ce-ar face el cu asemenea personajii, dar tiparul nu va putea nici odată să reproducă textual.

CEZAR PETRESCU

## Coperta noastră

De vre-o doi ani de zile se vorbește stăruiitor, în cercurile amatorilor serioși, de reșagiu lui Leon Viorescu.

Totuși, pictorul acesta este, pentru „publicul mare”, atras de reclamă și tobe, aproape un necunoscut.

E un merit.

Reșagiu lui Leon Viorescu izvorăște din adâncuri sufletesti, pe cari majoritatea publicului nu le poate lămuri.

Arta lui Viorescu nu tinde spre delectare.

Ea e pruncul pasiunii și se adresează numai temperamentelor de rasă.

Tablourile lui Viorescu te cuceresc, și te obsedează, ca priveliștea unui câmp de cicoare sau ca parfumul blând de levănțică.

E în ele o reculegere gravă, un șerpuit discret, de doină, o limpezime de cristaluri bătrâne, — o mireasmă patriarhală de podgorii.

Și o naivitate, care te surprinde, ca o frază isteasă din Letopisești.

Vigurosul orator care s'a stins în timpul războiului, al cărui avânt în vorbire, atingînd culmea a ceea ce înseamnă acțiune oratorică, ne-a legănat adolescența, răspândind din înfățișarea lui un fluid minunat de nevinovăție care se revărsa și din cele mai reușite opere ale sale.

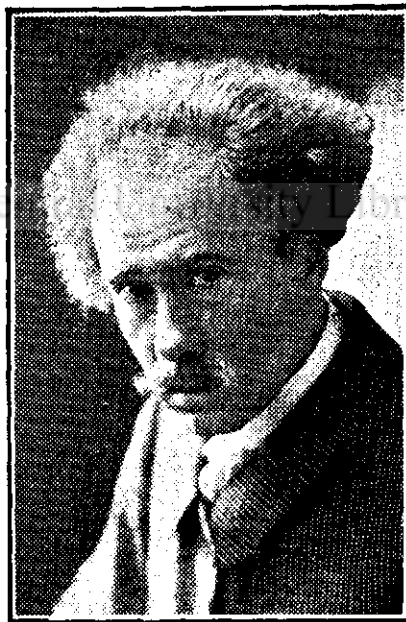
Când vorbea, părea că e interpretul unui glas ce venia din adâncurile necunoscute ale lumii, atîta înșurubă verbală se desfășura din vorba-i înrăpată.

Era un uriaș dar și un copil sburlit care te cucerea.

În literatura noastră novelistică mai ales și în cea teatrală a dat unele din perlele idilice ale verbului românesc. El e precursorul noveliștilor idilici de mai târziu: Brătescu Voiculescu, Popovici Bănuțeanul și Emil Gârleanu.

Sentimentul idilic naște din înfățișarea sufletelor primitive, nevinovate și nebănuite de formele echivoce ale societății.

El stă la baza multora din marile creații ale genului uman: Margareta din Faust, Julieta și Ophelia din teatrul Shakespearian sunt mărturii de efectul pe care acest sentiment îl poate produce asupra sufletului omenesc.



BARBU DELAVRANCEA

Schiller a spus că *sentimentul idilic* reese din simțea a trei sentimente: *sărutul* de nevinovăția cuiva; *întristarea* că suntem departe de fericirea și liniștea sufletească a nevinovăției și respectul față de acest suflet primitiv, care străbate viața fără artificialitate.

În opera lui Delavrancea te isbește mai ales contrastul între realismul cel mai crud și idila cea mai curată. Însă nota lui originală este tot cea din urmă, pe care a intrupat-o în tipuri de diferite vârste, începînd cu copiii și ajungînd până la bătrânețea uitată de Dumnezeu.

Copiii lui Delavrancea sunt minunați: plini de sănătate, drăcoși, cu scăpărări de cuvinte ce îți par duh de om matur, răi câteodată dar de un farmec naiv pătrunzător. Așa i-a descris el în „*domnul Vuca*”, în sglobii feciori ai orzarilor din *Odișoară*, în figura ocrotitoare și plină de îngrijire părintească a lui „*nea Bănică*” din „*Moș-Ajunul*” și mai ales în *Bunicul* și *Bunica* în care a sintetizat cel mai puternic tabloul al bătrâneții și copilăriei.

Naivitatea adolescenței a descris-o mai redus, dar a știut să-i extragă toată poezia, punînd-o în contrast cu cele mai joșnice figuri și cu cel mai stricat mediu social *Gelina* din „*Paraziții*” e floarea albastră răsărită printre cele mai uricioase bălării.

Ca o lumină de fulger, ca o dedublare a fondului etern omenesc ce se întoarce cu desgust de la viața ticășoasă materială în spre aspirațiile ideale ale sufletului, apare ea la sfârșitul romanului. E răsunarea tăcută a curățeniei sufletești plină de abnegație, contra lumii ce căuta să o înăbuse.

Iată simțea. După înmormîntarea tatălui său, Gelina vine la Cosmin să-i vorbească. Ea știa toată trușinea ce arăsa asupra familiei, cauza sinuciderii tatălui și rolul de parazit al lui Cosmin, pe care totuși îl mai iubia. Intră în camera lui, să-i lumineze sufletul, să-l trezească la o viață nouă: „glasul ei curat tremura ca glasul unei soprane într-o catedrală”.

Îi mărturisese iubirea printre lacrimi de regret și lacrimi de acuzare. E o minune de contopire a acestor stări sufletești!

„Am suferit pentru amândoi și pentru un vis mare stins într-o clipă de groază”.

Iată și cea mai fermecătoare sentință a unui suflet îngeresc.

„Să sfârșesc. Sunte trei ființe aci cari nu pot trăi la un loc. Una din ele trebuie să plece. Eu, d-ta și...”

Pe ea însă nimeni nu are dreptul să o dea afară.

Cine vrei să plece acum îndată?”

După ce Cosmin își dă sentința, ca o statuă a eternei dreptăți îndure atît de propria imenienție și de desnădejdea unui amor întrezărit o clipă și apoi prăbușit în întunericul desgustului de viață, se oprește în prag și îl privește cu ochii lăcrămînd:

„Dintr'un vis mare nu mi-a rămas decît o mare durere, dar cel puțin... oh! îți mulțumesc... acum mai mult, n'ai fi putut face”.

Rară putere de colaratură sobră, clasică în aceste cuvinte ale unei viziuni sufletești menită să facă dreptate cu propria-i zdrobire. Nici când nevinovăția nu a fost pusă la mai grea încercare artistică.

Atitudinea Genunei, care ia parte cu toată ființa ei la povestea inventată de Corbea e o continuă intrerupere, aci ducioasă, aci ironică, parcă ar pricepe și parcă nu ar observa ce se petrece în sufletul lui, de aceea vorbele ei îți fac impresia unor glume serioase, decît se poate accepta această opoziție naturală sufletelor curate.

El îi spune mereu și sufletul nu i se frînge atît de nepriceperea ei cît de mărturisirea spontană:

„Și mâinile Domnului sunt aspre... și sunt așa de bune că toată ziua le-aș săruta”.

Felul cum îi curmă repele mărturisirea e gata să izbucnească clocotind, are o finețe emoționantă de nevinovăție.

Sufletul lui Corbea înghiață de durere

marea lui importanță istorică, studiul și o netăgăduită valoare literară. Dar după cum am indicat în subtitlu, ne-am propus în acest articol să vorbim despre o latură aproape total necunoscută a lui Th. Aman. În adevăr, prea puțini știu că marea noastră pictură a fost și muzician, fost și poet.

Violoncelul expus în muzeul din strada Clemenței, indică oarecum viața artistului această predispoziție artistică a lui Aman. Poeziile sale sunt ușor de altfel și n-au fost scrise cu o intenție de a vedea lumina tiparului. Poate-i prematur să vorbim despre ele, deoarece aceea cărcă i-au fost adresate și care i-a devenit mai puțin soție, trăiește încă. Dar știm că pe venerabila doamnă Aman nimic nu costă întru slăvirea soțului său, care vorbește și acum cu aceleași sentimente de adorație care i-au înmămușat tinerețea și i-au mângâiat apoi anii de văduvie.

Menționăm, pentru o mai justă apreciere a poeziilor lui Aman, că ele au fost scrise în anul 1860, deci cu mult înainte de influența eminețiană.

Pentru acel care va voi să se pătrundă de temperamentul artistic al lui Aman în întreaga lui complexitate, fragmentele ce le dăm mai jos vor arunca o lumină mai mult asupra acestui suflet delicat, nobil și generos.

*În suferința-mi multă de-a la depărtare  
Cu lacrimi de durere invoc pe Dumnezeu  
Să te mai văd odată, moment de fericire...*

După cum se poate ghici, versurile acestea au fost dedicate femeiei iubite, într-o vreme când dragostea pentru ea îi era încă interzisă. Cum se consola artistul?

*O, lună mult senină,  
Tu iubită, steaua mea,  
Tu, durerea mi alină  
Când nu pot a o vedea.*

(Consolația)

Și-i scrie :

*Eu scumpă Anetto mă plăcesc ca floarea  
Ce uită grădinarul la timp a o uda...*

(Suvénire)

Dar n'are nici o revoltă împotriva destinului sau a femeiei care fără voia ei îl făcea să sufere atât. Dimpotrivă, poetul cheamă asupra ei și îndurarea lucrurilor :

*Și voi, frumoase locuri ce dansa vizitează  
Văzând voi acuma zeitatea mea,  
Zâmbiți-i cu iubire căci inima-i oftează  
Și fiți încântate de-a o putea vedea!*

*Și voi floricele ce mâna-i atinge  
Indulciți-i drumul cu-al vostru odor  
Faceți să tacă inima-i ce plânge  
Căci e despărțită de al său Amor.*

(Suvénire)

Iar când, după multe piedici și în-

## Divina Comedie

Francesca da Rimini a zâmbit,  
Și 'n zâmbetul acela, Alighieri  
A'trezărit isvoarele durerii  
Și 'ntreg Infernul său l-a 'ntrezărit.

Poetul după 'aceia ispitit  
De 'mbălsămatul calm al primăverii,  
De nopțile senine ale verii  
Mărețul Purgator a zămislit.

În vremea cea Dante (lumea zice)  
Când sărutat a fost de Beatrice,  
Era o noapte caldă, cristalină

Iar sărutarea-i ștearsă ca și visul,  
Umplu pe Alighieri de lumină  
Și concepu atunci Paradisul.

MIRCEA PAVELESCU

Poeziile, precum și scrisorile lui Aman, din această epocă frământată, păstrate toate în original la Academie, ar putea servi, dar mai târziu, când anii vor așterne distanța necesară, la reconstituirea acestui roman de dragoste, a acestei iubiri căreia Aman i-a rămas credincios până la moarte, adică timp de treizeci de ani. Astfel de iubiri, cu cât sunt mai rare, — cu deosebire la un artist, boem prin însăși firea lui, — cu atât sunt mai admirabile. Ele ne conving, după cum scrie însuși Aman într-o scrisoare adresată soției sale, că : „sunt ființe create anume pentru ca muritorii aleși să poată simți până la ce punct de mărime se poate ridica dragostea omenească”.

Fire delicată și mândră, Aman a fost toată viața lui un independent. Avuția i-a înlesnit această pornire. Dar este un fapt în copilăria lui care ne dă motiv să credem că, chiar lipsit de avere, Aman ar fi știut să-și păstreze, cu orice preț, independența. Spicim acest fapt din studiul de care vorbeam mai sus, al regretatului pictor Horațiu Dimitriu :

„Pentru a-și procura materialul de pictură, fără ajutorul protectorului său, unchiul Paris, acest mic artist (avea 10—14 ani), nu se simte jicnit el, fiu de serdar, să se ducă cu țigăni în bălțile din marginea orașului și să prindă lipitori, pe cari apoi le vindea evreilor din Lipscași. Ce admirabil gest !”.

Și iată un alt pasagiu, din același studiu, care pune în evidență rara energie sufletească cu care Aman înțelegea de mic copil să îndepărteze toate obstacolele ce s'ar pune creației artistice spre care era îmboldit — și în care vom admira, în același timp forma literară a lucrării lui Horațiu Dimitriu, stilul său de pictor, care vede totul în culoare :

„Soarele arde cu putere acoperișul casei, căldura înăbușitoare umple încăperea întunecoasă și prăfuită a podului. În fund, prin cuca ce dă în curtea bisericii”, lumina pătrunde cu violența unui torent de lavă incandescentă și reflexul ei desprinde în clar-obscurul dimprejur, rețeaua câmpurilor și hârnurilor interiorului. Acolo, într'un amestec de geamantane rupte, de cufer desfundate, de mobile vechi, aruncate la întâmplare, de



CAR CU BOI : TH. AMAN

Desprindem din poezia „În pădurea la Băneasa”, două strofe pline de grație evocatoare :

*În opresc deodată lângă o tulpină  
Că-adesea cu dansa eu convorbeam  
Fruntea mi s'apleacă, inima-mi suspină  
Cândind la fericirea ce o așteptam.*

*Și nemișcare, pus pe gândire  
În locul acela stau neclintit  
Cu palpitășii de mulțumire  
Și-aduc aminte cât am iubit*

*Și e departe și nimic nu-mi spune  
Că fericirea ce o aștept...*

Din poezia „Depărtarea” :

*Și plecat iubit, lăsându-mi întristarea,  
Și durert necontenite ce-apasă pieptul meu.*

târzieri, marea sa iubire își atinse în sfârșit ținta, Aman uită toate suferințele anilor de așteptare și-și cântă fericirea :

*Dorita-i vrădată cu înfocare  
Rugata-i din suflet pe Creator ?  
Ș'a ta dorință și așteptare  
Să se ivească la al tău dor ?*

*Dorita-i palate sau bogăție  
Rugând cu ardoare a poseda ?  
Și din întâmplare ce-ți place tie  
Pe loc, îndată, să fi se dea ?*

*Eu nici palate, nici bogăție  
Nici altele multe nu am dorit  
Numai pe-aceia ce-mi place mie  
Și ea, la dorință, mi s'a ivit*

*E dulce viața pe neașteptate  
Să vezi în brațe ce tu dorești...*

(Dorința)



lăzi răsturnate, din cari ies ceasloave bisericești și hrisoave scorjite și piăjite, presărate cu înflorituri roșii și albastre, micul Dache stă aplecat deasupra unui scaun fără spătar, improvizat ca masă și marchează în ceară diferite figuri ciudate. Șindrila și lemnăria cucii strălucese, topindu-se, par'că, în tonuri arse de chihlimbar, de sânge de dragon și de șofran. Printre rupturile acoperișului, scapă câte-o dără de lumină care, prinzându-se în praful stărnit de micul ocupant, brodează întunericul catifelat al podului cu linii paralele. Câte-odată, lumina descoperă pe pod, jos, vreo bucată de hârtie sau de pânză albă și o topește într'o pată de aur aprins.

„În această atmosferă, în care lumina încrustează toate colorile soarelui și toate reflexele nestimărilor, lucrează cu sărg micul artist, nepăsător de înăbușeala stăruitoare. Ceara se topește, aproape, între degetele modelatoare. Forma crește și se desprinde puternic pe fondul închis. Aman are abia 8-9 ani. Seriositatea lui e surprinzătoare. Lui i se pare firesc să modeleze în ceara luată din biserică, de pe scaunul lumânărilor aprinse de bisericosi la intrare și să „facă” din ea chipuri de oameni și animale...”



THEODOR AMAN

Nimeni nu știa unde stă dus cu ceasurile micul „Dache”. Abia mai târziu, mama descoperă ascunzișul, primul atelier al viitorului artist.

„La început, s'a făcut haz de această descoperire. Cu toții credeau că apucăturile lui Dache sunt trecătoare. Când însă mai târziu, coana Pepica văzu că micul artist își petrece vacanțele „zugerind” chipurile cunoscute, s'a gândit că desigur lucrurile nu trebuie să meargă așa departe.

„Unchiul Scarlat Păris nu era însă de părerea surorii sale. Coana Pepica nu vrea să știe nimic de părerea fratelui său, căci nu putea să-și închipuie că fiul ei, feciorul serdarului Dimitrie Aman s'ar putea face zu-

\* Casele Aman erau așezate în curtea bis. Sf. Troiță (Craiova).

## Intâlnire toamna

Dece plânge norul  
tocmai acum  
când vreau să-ți ies în cale?..

La sărbătoarea întâlnirii noastre  
vreau veselie, soare.  
Dece să fie tristețe  
dacă te iubesc?..

Ca într'o cupă  
îți aduc în palmă, roade  
și vântul m'ascunde  
în văluri de praful.

Voinice cu pas greu  
ca legea iubirii,  
în luncă se întinde  
arama toamnei,  
cărarea-i învelită  
la fel cu balta  
la fel cu iarba.

Nu mai știu  
pe unde să trec..

Dă-mi mâna!

FLORICA MUMCIANU



grav ca acela care zugrăvise pe bătrânul boer acum câțiva ani!

„Cele sortite micului artist vor fi însă mai presus de voința mamei!”.

În August trecut, cu prilejul împlinirii a 54 ani dela moartea lui Th. Aman, sindicatul artiștilor plastici a organizat un parastas — ceremonie pioasă, dar care, lipsită de participarea oficialității, a luat caracterul unei prăznuri de familie.

Amintirea lui Aman obligă la mai mult. De aceea, e bine să se știe de pe acum că peste doi ani, la 29 Aprilie 1928, se împlinesc o sută de ani dela nașterea lui Th. Aman. Cu prilejul acestui centenar, a cărui sărbătorire o dorim cât mai impunătoare, sperăm că vor fi înlăptuite și cele două puncte pe cari admiratorii lui Aman le reclamă de câțiva timp: repararea muzeului din strada Clemencei și baterăa unei plăci comemorative pe casa din Câmpulung, unde s'a născut marele nostru artist.

ALICE GABRIELESU

### BIBLIOGRAFIE:

Horățiu Dimitriu, „Clipa”, An. III, Nr. 105-111, 120-124.

Dr. C. I. Istrati, „Th. Aman” (1904), broșură aniversară.

N. Iorga, „Studii și documente”, Vol. XXIV, Coresp. Serdarului Dim. Aman.

N. Iorga, Rev. „Ramuri” Comentarii asupra scrisorilor lui Th. Aman către fratele său Alecu (aflăte în muzeul Aman, din Craiova).

## Culegătorul de rouă

— Cine e la poarta cetății în seara asta împodobită cu ghirlânzi de sărătoare?

Cine e acel ce vine cu trufia și zdrențuită să picure amar în valul curiei?

De ești străin păsește mai departe încătușează bine umbra trupului tău iar dacă vinele îți poartă viața de frumusețe nu ai ce căuta!

Blestemul întregii cetăți îți va îngheța deacuma sufletul și fășile lui arde și mușchiul de pe stânci!

— Nu am venit la voi să cinstesc această zi din cupe cu răsfrângeri de soare încetate.

Nu am venit la voi să tresar alintă strălucirea auzului și n'am venit să punem pe frunte semne de mărire.

... Un răfăcitor pe drumuri lungi fost întotdeauna.

Pe trupul meu nu au clipit nici o dată pietre cu zămbete rare — doar să rele când mi se juca în plete.

Bogăția mea mi-a fost pământul, mântul, cu apele lui uneori de crăciun senine, uneori de lut, purtând mugurii răsvrătirii.

Arborii bătrâni la rădăcinile cărora deseori ascultam poveștile lumii.

Scorbările în care mă afundam vieți în urmă, să ghicesc, ce va fi mai departe.

Cerul, și el cră al meu; — Cerul pe care citiam măsura vrei din care culegeam în albastrele și corola pleoapelor lacrimile lumii erau daruri sfinte din elipe adânc.

Când ați venit în grădina mea plețiam un mănunchiu pentru voi; dădeam din răsăturile cele mai rare nu le cunoșteau parcurile voastre.

În seri dogorite, când veși înfrunzind cadelița mâinilor voastre să mires sufletul și veși privi cu trupul înclăștră spre glastra de foc ce asfințește pe fețe în tinda sfârșitului vostru vor răsună fire de rouă din neștiutele mele grădini.

... Sara asta n'am venit s'o cântă pentru voi!

LIBERALLE NETTI

Din volumul „Seri adânci”.



# Romanța bucureșteană

## Târziu

Vechiul meu prieten Pupi Violeti este un curtezan de mâna întâi. Cum icse pe poartă, își aruncă ochii la dreapta și la stânga și, după direcția în care zărește imaginea primei femei, își aranjează și el treburile, spre centru sau periferie. Nu e zi dela Dumnezeu, în care să nu-l poarte pașii prin străzile cele mai neprevăzute, pe urma unci fete, sau femeiuști viclene, care petrece pe socoteala vorbelor lui, dacă nu-l ia cumva în serios.

Dacă idila tinde spre centru, Pupi calcă discret, în apropierea necunoscutei, făcând o mutră serioasă, sau indiferentă, până când spectatori curioși se răresc și drumurile se umplu de cotiturile noroioase ale mahalalelor. Odată ajuns în mahala, însă, se schimbă boerul: fulgerător, își mărește compasul, tușește, începe să fredoneze ceva, aruncă bastonul pe braț, își sumete pantalonii și, nici una nici două: atacă.

Văzându-l într-o zi ocărât de o femeie — în calitate de vechiu prieten — am îndrăznit să-i spun pe șleau: Bine, nene, nu te mai lași de comedii? !... Ai îmbătrânit, te-ai compromiș, nu mai merge!

Dar tot eu eșii păcălit, căci iată ce-mi răspunse ticălosul: — Naiv ce ești! Crezi tu că un om ca mine se ia după gura unei femei? Oare cinstea mea, reputația mea, se compromiș, dacă-i vine uneia gust să mă facă cu ou și cu oțet, în mijlocul străzii?... Mi-e foarte egal! Mă ocărăște una?... cotesc drumul și mă iau după alta; mă ocărăște și asta?... ciulese urechile, fac pe nisnaiul — n'o să mă bat cu ele pe stradă! — și juști după alta!

Intr'o singură oră pot să dau, după împrejurări, zece, până la douăsprezece asalturi. Și aici am și eu socotelele mele: să zicem că una se face că n'aude, alta intră într'o curte, alta mă face porc nerușinat, alta derbedeu ticălos și așa mai departe: una două, trei, șapte, nouă!... Dar eu nu disperez: într'o sumedenie de nebune, trebuie să fie și un procent de femei serioase și gata afacerea! Cum vezi, eu socotesc pe atâta la sută: dacă una din zece îmi primește amorul, sunt satisfăcut — Și, iată cum nici o zi nu-mi rămâne nefructuoasă. Ei, dragul meu, trebuie să fii înarmat pentru viață! Omul, când pornește la o treabă, ori o duce la bun sfârșit, ori o lasă moartă!

Mă convinsese. Cu procedeul lui la sută, oricum ar fi stat lucrurile, un vânat tot trebuia să-i pice în ghiară. Mă gândeam, scormoniind trotuarul cu vârful bastonului, cu capul plecat, umilit de naivitatea mea: mult face perseverența la om!... când Pupi mă deșteaptă, dându-mi o palmă la moalele capului, adică: sec mai ești! Și, aproape restit: ai nă-tărăule, vino să te nvăț carte! Și, mai mult pe sus, îmi făcu vânt în bodega „La doi Debrețini”. Hei băiatule... și eu am fost ca tine, dar

m'au învățat necazurile! Nimeni nu se naște învățat.

Gustai dintr'un țap, cu un aer pleoștit și supus, dar nu putui bea mai mult: figura lui Pupi, vechiul meu prieten, de astădată mă domina.

Ascultă, măi băete și bagă la cap, eu îți vreau binele, îți spun ca la fratele meu: omul nu trebuie să se descurajeze niciodată! Așa e viața: un pas înainte și doi înapoi!

...Și, într'adevăr, mi-a înșirat atâtea aventuri, atâtea cuceriri, încât începusem și eu să mă oțresc: mă simțeam mai berbant și, în ceasul acela, aș fi făcut, sunt sigur, mulțime de victime, dacă n'aș fi fost reținut de el la berărie.



M. CELARIANU

— Cum ți-am spus, urmă Pupi, n'am avut nimic să regret, pe urma întreprinderilor mele amoroase. Dacă am fost uneori înfrânt, apoi providența a vroito, fatalitatea, și, înaintea fatalității, mă închin! Bea-ți țapul, să-ți spun și una teribilă, ca să vezi ce surprize te pot aștepta în cariera asta aventuroasă!... Tot așa într'o seară, mă luai după una, pe strada Viitor; era elegantă, frumoasă, bine și mi se părea mie că ar fi mers. După ce sondai terenul, dela distanță, cu flerul meu special mă apropiai și începui să o curtez. Nu mă respinse, dar nici nu mă încuraja — și, până în „General Lahovary” am mers aproape tăcând — Deodată numai ce o văd că se oprește în fața unei clădiri mari, toată luminată electric și, înainte de a împinge poartă, îmi aruncă o privire, care spunea destul, pentru a te băga și în foc. Curajos, îmi spusci în gând: am nemerit-o! și, dintr'o săritură, fui în curte, pe urma ei. O lasai să intre ca mai întâi — e chestie de precauție — și, în timpul asta gândeam: am o mie cinci sute de lei în buzunar; îmi trebuie negreșit pe ziua de mâine, dar, la nevoie, ducă-se! Pe când sondam te-

Ho, ho! cu hohot lung să hohotim!  
Suntem nebuni și lumea 'ntregă e nebună.  
Să râdem, hai, să râdem împreună  
Că vieța tristă, care o trăim  
E doar un vis urit pe-un drum de humă  
Și tot ce năzuirăm noi o glumă —

Ha, ha! Am plâns dureri în poezie  
Și-am înălțat altare pentru zeț:  
Dar le jertfirăm turme 'ntregi de miei  
Și n'am văzut ce cruntă nebunie  
E să jertfești pentru o 'nchipuire  
Pe care o numești Dumnezeire —

Cu hohot lung în templu-am să detun  
Să se dărâme pietrele cioplite...  
Voi sfărâma visările 'nflorite  
În sulletul meu aprig de nebun...  
Și 'n cerul cel înalt am să ajung  
Străfulgerând cu râsu 'mi îndelung.

— În suflet m'am trudit adânc să sap  
Și-am dezgropat mulțime de comori...  
Le-am aruncat pe drum la trecători,  
Apoi am vrut să-adun ca un satrap  
Tot cerul risipit pe-oglinzi de lac...  
Și m'am trezit un cântăreț sărac.

Ha, ha! Și cântul meu era duios  
Și plin de lacrimi. Nu 'l mai vreau acum!  
— Imi voi croi în lume un alt drum —  
Vreau cântul hohot lung, armonios,  
Să freacăte de dorul furios,  
Să hohotesce și să mă 'ngân  
Cu chiote și gesturi de păgân.

...Mă văd cu mâinile încrucișate,  
Cum mă privesc în ape trist, surdă.  
— Mă dor privirile-mi înlăcrămate...  
De mine 's ele-atât de 'nduioșate?  
— E atât de mult, de când uitai să râd!

EUGEN VICTOR



renul pe dinafară, o servitoare deschise ușa și, ca și cum aș fi fost de mult așteptat, mă introduse, grăbit, în hall, îmi luă pălăria și o porni înainte, până la o ușe pe care era gata s'o deschidă. Dar eu o reținui, cu aerul meu de gentilom și, făcându-i cu ochiul, îi strecurai în mână cinci sute de lei, înțelegi... pentru că toate lucrurile să meargă bine. Mi se păru că m'a înțeles și mi-a făcut semn din cap să n'am nici-o grije și, în fine, intrai... Cum îți spun... am intrat... Maică Precurată, dacă aș fi știut! Unde crezi că eram, nenocitul de mine?... Nici nu-ți trece prin cap, nici nu visezi: La „Societatea Protecția Animalelor”... Ascultă, măi, și bagă la cap: Protecția Animalelor!... Am priceput numai decât după tablourile de pe pereți și din fraza ce auzii, intrând pe ușe, din gura unuia care făcea pe oratorul. Sala era înțesată de lume: femei bărbați, popi și toți ascultau cu atenție, stând pe bănci, cu capetele

## SCRISOARE

Lui Zaharia Stancu

Dac'ai porni spre seară din satul tău sărac,  
Lăsând căsuța albă cu nalbe la cerdac,  
Ferit la mal, pe râul cu albăstrimi de cer,  
Te-ași aștepta în lotcă cu'n lipovan năier  
Ne vom lăsa pe ape așa la întâmplare.  
Iar Dunărea scotoasă, ne va sorbi spre zare,  
Și satele pe maluri ni s'or părea în cale,  
Târtele de mioare păscând pe câte-o vale.  
Ne-or aștepta pescarii pe-amurg la chirhana,  
Din ciorba minunată, flămânzi vom ospăta,  
Ne-om duce și la lani la han — iar cărciumarul,  
Zâmbind, cu cvas sau votcă ne-o potoli pojarul.  
Și-atunci când luna'n ape se va svârli din cer  
Ne-om înturna în lotcă mânăta de năier.  
Va flutura zăvoitul din flămuri verzi de ramuri,  
Pe Dunăre vor trece dubasuri negre, ciamuri,  
Ne vom răsni de ele trecând de fiecare,  
Și hanul, chirhanaua, se vor topi în zare,  
S'or zbate'n preajma noastră crăpenci și sămotei,  
Spărgând puserii stele ca boabele de mei.  
Și rău-o să ne îndemne cu stropi de mărgărit,  
D'ar din cauc sorbi-vom nu apă, ci argint...  
...Doi stârci mai albi ca luna sburând depe zăvoi  
Și-or flutura în treacă, omătul peste noi.

RADU BOUREANU.



plecate, ca într-o catedrală. Persoana pe care o urmărisem ședea în picioare rezemată de pervazul ușii, la un pas depărtare de mine. Nimeni nu se neliniști de prezența mea și nici nu s'ar fi putut una ca asta, dată fiind evlavie cu care era ascultată fiecare cuvântare. Nu mișca nimic, nu se auzeau nici răsufările, în timp ce, dela tribună, o cucoană bătrână, cu guler de cauciuc, bărbătesc, un colonel pensionar, de intendență, un doctor uscățiv, ca un scatiu, cu membrele tremurătoare, zbierau cât îi ținea gura: animalele noastre iubite, surorile noastre dragi, prietenile noastre devotate! și altele și altele... Bine înțeles că nu eram prost s'ascult ce spuneau ei; dela început nu mă ocupai decât de doamna în chestie. Mă trăsese încet-încet lângă ea, până când brațele ni-se atinseseră; din când în când o atingeam peste cot, dar cu aerul că o făceam din greșeală și numai ochii trebuia să-i țiu fixați la orator, ca și cum l-ași fi ascultat nevoe-mare. Pentru a nu da nimic de bănuit, cum se îndrepta vreunul spre tribună și, chiar înainte de a începe să bată câmpii, eu o porneam cu aplauzele și aplaudă și aplaudă, de-mi făcusem palmele flăcări, nu altceva. Când striga cineva „bravo”, izbucneam la rândul meu: „bravo, bis, trăiască, urrraaa!!” Și, în vremea asta, coatele îmi manevrau pe lângă dânsa, după alfabetul sentimental. De câte ori o

surprinsei privindu-mă și atunci dădai ochii peste cap, pusei mâna pe piept, dar nicio vorbă; nu era rost de nici un cuvânt! Tocmai vorbea o cucoană grasă, cu un glas pițigăiat și îmbrăcată într-o rochie sură, având talia și umerii garnisite cu cățeluși de culoare verde și, pe fiecare mână: o pisică închipuită mâncând un colac. Naș fi băgat-o de seamă, dacă nu țipa de-ți lua auzul, bătând cu pumnii în masă și urlând: ajutor, ajutor, pentru animalele noastre de curte!... Ca un refren dezasperat, vorbele astea se repetau după fiecare frază și tocmai târziu, băgai de seamă că publicul se ridica pe rând, se scotocea prin buzunare și se strecura la tribună, depunând într-o mare cassă de tinichea, bancnote mototolite și întorcându-se, apoi, cu conștiința împăcată, la băncile încălzite. Curând rămăsei singurul din sală, care nu dăduse și, evident, vocea oratoarei se ascutea de astădată numai pentru mine. Mă uitai în toate părțile și-mi dădai seama că toată mulțimea aceea căsca gura la mine; câțiva mă fixau chiar, batjocoritor. Eu n'am obicei s'arunc banii în vânt, dar nu mai era nicio scăpare: mă lăsa în voia soartei, buimăcit și ajunsese asudat până la tribună. N'aveam decât mia de lei, neschimbată, dar ce era să fac?...

Oratoarea cea grasă îmi și întinse cutia, mestecând-o în fața mea,

ca și cum m'ar fi invitat să dau câm de mult, că încap. Scosei, mia, c desfăcui, ca să se vadă bine — arunca o privire cu înfeles spre dama în chestie — și îi dădai drumul în casetă, retrăgându-mă în colțul meu, ca un cotoi leșinat.

Dama mă privi surzătoare — văzuse că dispun — și-n cele din urmă îmi ziceam: cel puțin cu atât să m'aleg: fac și eu dragoste cu ea pe datorie. Și, la gândul ăsta, îmi mai veni inima la loc.

În sală se făcuse mișcare: o damă, probabil din miltă societate și care făcea pe prezidenta, trecea printre bănci, cu un carnetel și, la fiecare persoană se oprea, punea o întrebare și apoi nota pe carnet. Auzcan în jurul meu, din când în când: da da, mă rog, cu plăcere — și, când nobila doamnă fu în fața mea, nic nu mai ascultai ce mă întreba; mă închinai, respectuos, surăsei automate, mă prezentai și promisei, le rândul meu: da, da, cu plăcere madame!

Până aci a fost greu! În mișcare deslănțuită mi-a fost ușor să adrese obiectului dragostei mele câteva vorbe esențiale, strecurându-i și cartea de vizită, pe care o citi cu văditi bucurie.

După o pauză de gândire însoțită: la 10 jumătate, acum e zece. Am aranjat, îmi spusei, și începură să mă treacă mi de fiori. Discurile reîncepuseră și se ținea lanț, dar acum adevărat că nu mai auzeam nicio vorbă. Mă furnica pri tot trupul gândul că, peste o jumătate de oră voi fi singur, cu drag mea și voi gusta o fericire în star să compenseze emoțiunile prin care trecusem. La fiecare minut scoteai ceasul, mă uitam la el, fără să vă și mi venea să-l arunc în capul vorbitorilor. Dar, cu chiu cu vai și făcu zece și douăzeci și cincis. Mi erau cincis minute. Doamne, care ocrotit pe Isac și pe Rebeca, ajută-mă și pe mine!... Ardeam, nu puteam, scosei pardesiul, îmi șters fruntea, un minut trecea ca un veac... În fine!!!... Veni și zece jumătate!... Dar, în același timp, clpoțel dela tribună sună sfredelito Dumnezeu, părere să fi fost, sa aevă?... Nu, nu era părere. De tribună, doamna cu carnetelul, adresă publicului: d. Pupi Violet noul nostru tovarăș, va vorbi om ratului public despre rolul pisicilor în stărpirea dușmanului nostru: șoricel!...

Îmi veni să mă prăbușesc la pământ. Prăpădit, mă uitai spre vecii mea. Ea-și încheiase haina și, că a auzit despre ce era vorba, mi aruncat o privire fulgerătoare și iurită și fără nicio milă, trântind mi ușa peste picioare, eși. Dar, era să fac?... Nu mai aveam înțero. Publicul începuse să bată d palme și din picioare, un freamăt înălța din mulțime: la tribună, tribună!... Violeti, Violeti!... Doamna cu carnetelul se apropiase d nou, îmbietor....

...Mă dusei să vorbesc!...

MIHAIL CELARIANI



# Clasicism și romantism

II

Prin urmare Fénelon și Rousseau, cel dintâi prin scufundarea în apele mistice ale quietismului, al doilea prin izolarea și regăsirea de sine, au inaugurat interiorizarea sufletească; iar prin evadarea în mijlocul naturii socotită după predicția lor pentru simplitatea clasică ar fi pus bazele romantismului de mai târziu. Așa spun istoricii literari minierii precursorilor, Fénelon ivindu-se cu câte-va decenii înaintea lui Rousseau, ar urma după cea mai elementară inferență logică, ca cel dintâiu să fie adevăratul precursor.

Prima întrebare, pe care trebuie să ne-o punem, este aceea de a ști, dacă Fénelon aduce cu adevărat o altă mentalitate. Convertirea quietistă izbutise ca să-i modifice rezonanțele sufletești? Sau chiar dacă ar fi izbutit, clericul Fénelon începuse să fie altceva de cât un mistic, din care primele ediții apăruseră încă din evul mediu, sau chiar dela Plotin? De ce Fénelon precursor și nu făuritorii reformei religioase? Sau de ce ei, și nu un Sf. Francisc din Asisi cel îndrăgît cu natura direct, nu prin formule ideologice? De ce nu pustnicii, sau primii creștini sfășiați de fiare în circurile imperiale, ca să-și scoată la lumină, prin sfărâmarea amforei plină de pământ a trupului flacăra sufletului înăbușită de plăcele lumnești?

De altfel s'a și susținut cândva, că genul creștinismului sfărâmatul de idoli și de viață trupească, liberatorul de suflete din ghiarele cărnii, ar fi fost lespede de temelie a romantismului.

Mentalitatea nouă cu totul nouă creată de creștinism a fost însă o mentalitate colectivă condusă de „canoanele” culese din Vechiul Testament (Sfânta alianță a lui Dumnezeu cu Israel) și mai ales din Noul Testament (Sfânta alianță a unui Dumnezeu cu umanitatea păcătoasă prin intermediul lui Isus Cristos). Creștinismul izvorât din Noul Testament este o religie „revelată” cu care credincioșii organizați în biserică nu mai au libertatea individualității lor, ci obligațiunea ispășirii ca om, nu ca individ. Spiritualismul creștin, firește, superior prin această tutulor religiilor existente, ca și acelor care au fost, nu putea însă să încredințeze pe om în mâinile propriului său suflet. Biserica poruncește și creștinul i se supune pentru mântuirea umanității. Canonul fundamental al creștinismului este evitarea sub orice formă a sensualismului, de aci și goana bisericii împotriva artei datorate de plăcere chiar spirituală, dar în tot cazul alta de cât aceea a credinței.

De altminteri dogma, porunca bisericească până la cel mai rigid formalism întovărășește, sprijinind orice fel de religie. O credință oarecare se poate reflecta în arta unui popor, dar ea va putea mai greu să călăuzească arta, dându-i un suflet nou pe cale pur bisericească. O dovadă absolut peremptorie este instalarea clasicismului modern în mijlocul catolicismului francez intolerant ca orice religie.

În studiile acelor, care au încercat găsirea precursorului romantismului este, credem o eroare ce a deviat soluționarea ecuației propuse. Romantismul presupune apariția unui suflet nou, sigur mult mai vechiu de cât Rousseau sau Fénelon, a unui suflet omenesc în tot cazul laic, produsul lent al unui proces de evoluție, pe care Schiller cel dintâiu l-a întrevăzut, când a făcut delimitarea dintre cei

vechi și moderni în studiul său despre „Poezia naivă și sentimentală” (1795—1796).

Schiller arată, cum puterea celor vechi consistă din determinarea obiectelor în finit (arta plastică), pe când modernii excelează în arta infinitului (arta poetică). Cei dintâi au imitat natura, ceilalți au idealizat-o.

Superioritatea modernilor în ceea ce privește ideile nu le este de un prea mare ajutor în arta plastică, unde trebuie în mod necesar să determine în spațiu cu cea mai mare precizie imaginea, pe care închipuirea lor a zămislit-o, și unde prin urmare trebuie să se măsoare cu cei vechi spre a pierde victoria. În materie de poezie modernii înving pe cei vechi prin bogăția fondului, prin tot ce nu se poate nici reprezenta, nici traduce prin semne sensibile complete, într'un cuvânt, subliniază Schiller, prin tot ce se numește spirit și idee în opera de artă.

Individualizarea este caracterul anticului și idealizarea este forța modernului. Cea dintâi presupune naivitate în contact cu natura, a doua sentimentalitate. E natural prin urmare, ca în tot ce trebuie să ajungă la intuiția sensibilă, imediată și să lucreze individual, anticul să învingă pe modern. De altă parte, conchide Schiller, e tot așa de natural, ca atunci, când e vorba de intuiția spirituală, lumea simfurilor poate și trebuie să fie depășită și astfel anticul să sufere în mod necesar limite în materia sa și, că tocmai fiindcă e legat de aceste limite, anticul să rămână în urma modernului, care se poate libera de ele.

Poetul modern, adaugă Schiller într'o notă din prima ediție ce n'a mai apărut în edițiile următoare, trebuie să-și propună, ca pe deoparte să fie antrenat dincolo de realitate prin facultatea ideilor și pe de altă, să fie readus în datele realității prin instinctul reprezentării, căci prin însuși fenomenul acesta el intră în luptă cu sine însuși și nu poate termina lupta de cât admitând, ca regulă, posibilitatea reprezentării idealului.

Trecând peste această erarhie între arta veche și cea modernă, care se referă mai mult la elemente de conținut de cât la mecanismul pur estetic, ajungem la ceea ce constituie sâmburele gândirii lui Schiller: delimitarea între arta veche și cea modernă, între cea clasică și cea ro-

mantică, cea veche fiind obiectivă în esența ei, e naivă în înțelesul de supremă oglindire formală pe placă unei sensibilități pur pasive; cea modernă, este subiectivă, deci sentimentală.

Clasicismul francez este o revenire la modelele grecești, grație reflexului tardiv al Renașterii italiene. Epoca însă era depășită. Caracterul sentimental al momentului său istoric, sufletul omenesc îl dobândise încetul cu încetul după perimarea păgânismului și după însemnarea definitivă a creștinismului, pe cărări laice, nu la umbra bisericii.

Nu-și gășise încă nici un teoretician care prin ideea și viața sa laică să desfunde din apăsarea tradiției înmugurirea sentimentală.

Acesta a fost rolul lui Rousseau în istoria literaturii universale.

Sentimentalismul în sine e anestetic.

Prețiozitatea pe care o combate Boileau, sau Molière, dar mai ales Fénelon este un sentimentalism languros, fad, mălăeț și călduț, deci inestetic. Dramaturgia lui Corneille, dar mai ales a lui Racine a produs însă estetizarea sentimentalismului în cadrul tragediei grecești.

Acesta e motivul, poate, pentru care clasicismul francez e oarecum artificial, și abstract, dându-ne cu toate, că ne găsim în fața unei veritabile manifestări artistice, aceea ampreșie nelămurită de funcționare incompatibilitate între elementul naiv și cel sentimental. Clasicismul naiv în esența lui devenise în secolul al XVII-lea sentimental. Era tocmai idealul artistic, pe care îl preconiza Schiller în mod postum și împotriva căruia se ridică Nietzsche când ne vorbește despre „socratismul estetic”.

Acesta e punctul pe care nu-l admitea Fénelon. Ar fi dorit ca Racine să fie Sophocles — nu Euripide — mai ales că pentru Fénelon prețiozitatea ambiantă ar fi putut surpa din gloria lui Racine. Fénelon nu admitea pur și simplu poezia sentimentală și dorea revenirea, imposibilă în fapt, la cei vechi. Mai era însă și clericul din Fénelon, care nu putea decât să blesteme amorul profan din dramaturgia franceză, fiindcă pentru el sentimentalism însemna amor profan: acuplare genezică. Brémond ca și Albert Schinz îl aclamă totuși pe Fénelon ca pe un profet literar: „Albină lacomă pentru toate lucrurile viitorului” a zis cel dintâiu. În realitate Fénelon a fost mai clasic de cât secolul al XVII-lea.

Acela care a scris „Le suite du IV-e livre de l'Odyssée ou les aventures de

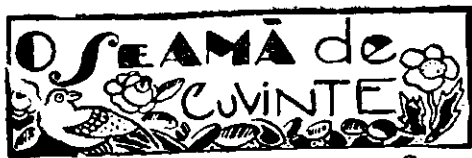


## Intr'o clipă de'tunerice

Clopotul jertfirei mele va isbi'ntr'un miez de zi  
Și va fi un singur clopot nimeni nu-l va auzi,  
Ruga unui fier în care s'a oprit un glas de om,  
Putred ca un fruct ce cade dintr'o ramură de pom..

Greu pământul cu o daltă de titan se va desface,  
Viermii vor șopti sarcastic: Visul tău, eterna pace..  
Cântărind în mâini de oase bulgării de 'nțelepciune  
Voi găsi ce-i adevărul, adevăr ce nu se spune.

MATEIU C. ALEXANDRESCU



Newton, celebrul fizician, făcea odată — iarna — niște calcule, chemă servitorul și-i spuse că-i frig. Acesta îl mută, cu scaun, cu tot, lângă sobă.

Peste puțin timp se încălzește așa de tare, că strigă servitorului:

— Dobitocule, nu vezi că m'am fript aicea? Mută soba dobitocule!

Servitorul îi observă:

— Mă iertați, n'ar fi bine să vă mutați d-voastră cu scaunul?

— Așa-i frate, că bine zici. Cum dracu nu m'am gândit și la această soluție!

— Allo, domnul Tristan Bernard. Vă telefonez ca să știu dacă ați primit invitația mea la masă pentru astăzi?

— Da, am primit invitația, foarte gentil din partea d-voastră.

— Vă așteptăm căci veniți de sigur?

— Nu, nu... mulțumesc.

— Cum nu sunteți liber?

— Ba da, ba da...

— Atunci?

— Nu mi-e foame!

Lord Curzon, pe când era vice-rege al Indiilor, discuta într-o zi cu un înalt funcționar, un veteran care, pentru a fătări punctul său de vedere voi să invoace, „cei treizeci de ani ai săi de experiență“.

Atunci lord Curzon răspuse cu tonul lui semeț:

— Eu nu sunt aci ca să mă închin în fața unei experiențe de treizeci de ani, ci pentru a-i îndrepta erorile!

Lloyd George, vorbind într-o zi despre home-rule, zise:

— Vreau home-rule pentru Anglia, pentru Scoția, pentru Wales și Irlanda! Unul strigă atunci:

— Home-rule pentru iad!

— Perfect, răspuse Lloyd George, ficare intervine pentru jara lui!

Socrate, în urma rugămintei unui flecar, ca să-l învețe retorica, îi ceru un preț de două ori mai mare decât celorlalți.

Palavrăgiul întrebând de ce trebuie să plătească îndoit, Socrate îi răspuse:

— Fiindcă pe tine trebuie să te 'nvăț și să vorbești și să taci!

RUD. A. KNAPP.

Télémaques, fils d'Ulysse" (1699) opera cea mai imbibată de mitologie veche, dar tot în atmosfera sentimentală a epocii, din care nu se putea smulge, era teoreticește înrădăcinat în poezia naivă a antichității, care dacă îi neliniștea puțin, din cauza păgânismului, îndatoririle sale de slujitor al bisericii creștine, îi mulțumea în schimb ura împotriva amorului profan grație discrețiilor anticilor în unele din operele lor de artă, față de marea taină genezică.

Poate că în „Télémaque“ se ande mai puțin acel „perpetuel grelot de l'amour“ cum spune Albert Schinz și mai rar. Poate că „une survivance stupide de la mièvrerie de Preciuses“ nu găsim în peri-pețiile fiului lui Ulyse, toate acestea însă ca și tot ceea ce întâlnim în operele sale de critică literară, fie că e vorba de „Dialogues sur l'Eloquence“ sau de „Memoire sur les occupations de l'Académie française“, fie că ne referim la

„Lettres à Monsieur de la Motte“, sau la celelalte amintite până acum, ne fac să vedem în Fénelon un aprig dușman al sentimentalismului.

Desigur că Fénelon ar fi admirat dacă ar fi trăit „Cloître“ a lui Verhaeren, sau actul I din „Simone“ de Brieux, în orice caz „Curé de Tours“ a lui Balzac, chiar și sau mai ales „Abbé Tigrane“ de Fabre, dar ar fi anatemitat nu cu prea multă cordialitate „Notre dame de Paris“ a lui Victor Hugo, cel mai romantic dintre romantici.

Din Racine fără îndoială că trebuie să-i fi plăcut mai ales „Esther“ și „Athalie“, fiindcă numai aceste două sub raportul erotic pot sta alături de Oedip rege, Iphigenia și Hippolyt, după cum spune un critic francez modern.

Dar dacă ar fi citit Fénelon „La nouvelle Héloïse“ și confesiunile lui Rousseau?

De fapt primele izbucniri ale sentimentalismului sunt foarte vechi; de aceea și delimitarea pe care o face Schiller nu e o delimitare absolută în timp. De altfel Fr. Nietzsche face aceeași demarcație între poezia dionisiacă și cea apolinică (Origina tragediei) renunțând cu desăvârșire la elementul cronologic. „Psalmii“ și „Cântarea cântărilor“ sunt cele dintâi mărturii de poezie sentimentală adevărate; dar cu un caracter strict religios; apoi sentimentalismul scapă din făgașul estetic aproape în tot timpul antichității din perioada de culminare, încercă o restaurare în evul mediu fără rezultate prea fericite spre a fi izgonit aproape în timpul Renașterii.

În secolul al XVII-lea în Franța alături de restaurarea clasicismului, sentimentalismul printr-o derivare ușor de înțeles se refugiază într-o pură expresiune verbală: prepoziția.

Nici clasicii francezi n'au putut evita, cu toată dragostea lor pentru Sophocles, versuri de acestea în tragediile lor:

*Impatients desirs d'une illustre Vengeance  
A qui la mort d'un père a donné la naissance*

(Cinna I. I.)

În același chip eufuismul englezesc inaugurat de John Lyly întovărășește în timp apariția lui Shakespeare, primul romantic, adică cel dintâiu creator de poezie sentimentală adevărată, după cum gongorismul în Spania premerge lui Cervantes, sau marinismul în Italia, lui Metastasio și Goldoni. Eroarea pe care o face un Albert Schinz este mai ales credința că lupta lui Fénelon împotriva prepoziției ar însemna tocmai pregătirea literaturii romantice de mai târziu, ceea ce ar fi o pregătire a unui eveniment, luând atitudine împotriva gemenilor săi. Or romantismul chiar și în epoca sa de afirmare categorică și generală, — după revoluția franceză — a păstrat ceva din prepoziția primitivă, adică din alambicarea sufletească grație subiectivizării sau a spiritalizării reflectată pe calca expresiunii verbale complexe.

De altfel pe de o parte toate derivatele romantismului, începând cu simbolismul ca și pe de alta, toate revenirile derivate către clasicism, adică realismul sau naturalismul se delimitază între ele prin prezența sau absența prepoziției, repetăm în înțelesul de alambicare sentimentală reflectată într-o expresiune verbală complexă, nu în acela de fard exterior, ca în literatura paralelă clasicismului francez citită în saloanele hotelului de Rambouillet, sau ca în acel imens roman sentimental al lui Honoré d'Urfé;

nici ca în poemul „Adonis“ al italianului Marini, care povestește în douăzeci de cântări dragostea Venerei cu Adonis, sau ca în sonetele și odele lui Gongora care ne vorbește de „pieptănătura umedă și ondulată a fluviului Guadalquivir“ (Sonetul LXX) și nici cu simetrismul verbal al lui John Lyly din „Euphues“.

Toată literatura aceasta constituie ultimul moment de ratare a romantismului încercat în posibilitățile lui de afirmare de către artificialitatea vieții de la Curte în mijlocul căreia mai toți aceștia erau obligați să-și instrăineze lira protocolar.

Cel dintâiu care socotește Curtea ca o piedică pentru realizarea deplină, nu derivată a romantismului, adică primul care a înțeles din chemarea romantismului sinceritatea afirmării de sine fără legi exterioare menite să încorseteze un avânt franc, este Jean Jaque Rousseau. Fără să fi fost creator de artă, fiindcă romantismul propriu zis își găsește adevărata cale după revoluția franceză, Rousseau este animatorul unei inventivități, în care literatura romantică de mai târziu a jurat încă de la primele ei accente. Rousseau i-a netezit cărările.

Și poate că nu e lipsit de interes din punctul acesta de vedere și faptul, că Rousseau a arătat înaintea tuturor pe cale de ideeațiune estetică, în ce consistă așa numita „viziune muzicală“ sau „audițiunea colorată“ adică tocmai mijloacele estetice în mod riguros romantice și reținute apoi de așa numita literatură nouă în timpurile noastre. Rousseau așază explicația acestor fenomene în procesul de analogie intersenzorială a imaginilor cinetice, de care ne-am ocupat cu un alt prilej. (Teoria imitațiunii în estetică).

Fénelon reprezintă în literatura franceză, firește, un moment destul de important și fără adausul calității sale de precursor al romantismului. El care inaugurează aproape secolul al XVIII-lea înțelegând destul de limpede cum poezia în mijloacele sale tehnice nu poate rămâne locului dar era în esența lui un antiromantic categoric, după cum am văzut.

„De câțva timp“, zice totuși Albert Schinz în articolul citat, ne întrebăm mereu, care era origina concretă a acestui element inevitabil și atât de des deplasat în orice piesă de teatru în Franța începând cu secolul al XVII-lea: amorul Niciodată nu ne-am fi închipuit un motiv atât de frivol și cu toate acestea, citim pe Fénelon certitudinea ne pătrunde: este supraviețuirea stupidă a dulegărie prețioaselor“. Poate că clasicismul însemnează absența acestui neconținut elopotel al amorului, dar nu putem admite în nici un caz că Fénelon e un romantic fiindcă era un clasic și mai degrabă că nu era un romantic, fiindcă era un clasic

SCARLAT STRUȚEANU



# COSTACHE CONACHI

Literatura românească dela sfârșitul veacului al 18-lea și până către 1830, când începe să-și ia înfățișare de literatură modernă; a fost produsul claselor boeresti. Acest fapt își are explicarea lui logică în organizația de pe acea vreme și în posibilitatea de liberă gândire și scriere a singurei clase care avea îngăduința să se manifeste.

Boerimea de pe acea vreme izolată de contactul cu pătura țărănească și deci și cu literatura populară nu putea să aibă o limbă curată românească în scrisul ei. Imitația străină, grecească și apoi franceză o atrăgea mai repede, dându-i modele de inspirație atât în fond cât și în formă.

A vorbi pe acea vreme de o literatură românească cum fusese pe vremea croniceștilor; cari deși erau toți fii de boer, dar aveau legătura strânsă cu simțirea pământului românesc; înseamnă a înțelege greșit o epocă a literaturii noastre.

În această atmosferă apare literatura Văcăreștilor în Muntenia și acea a lui C. Conachi în Moldova. Trebuie să fim seamă însă de un fapt care își are importanța lui în aprecierea ce o facem asupra literaturii de atunci.

Scriitorii boeri au scris literatură numai din plăcere de a scrie și fără dorința de a o publica. De aceea forma scrierilor literare din acea vreme va fi foarte stângace și subiectele tratate destul de familiare.

Sunt convins, că dacă C. Conachi, cu toată lipsa sa de cultură literară mai superioară și de simț critic, și-ar fi publicat singur poeziile sale, le-ar fi redus la jumătate. Ar fi dispărut din opera sa, toate acele nume proprii de muze inspiratoare, care ne fac să zâmbim astăzi cu multă plăcere când încercăm să le citim.

Dealtfel Costache Conachi a fost un boer foarte simpatic în viața lui și faptele săvârșite de el, pot prezenta o curiozitate și acum.

S'a născut la 14 Octombrie 1777 dintr-o renumită familie boerescă, în satul Tigănești din jud. Tecuci. Tatăl său Manolache Conachi a dus o viață foarte ușoară risipind în petreceri toată averea părintească. Fiul său însă, crescut și educat destul de serios de profesorul francez Fleury numit și „le régicide”, a fost un om statornic și chibzuit. La trei ani după moartea tatălui său, întâmplată în 1803, reușește să-și cumpere o moșie și să adune tot ce a irosit cu aiata libertate, tatăl său. Dealtfel în viața sa poetul Conachi a fost o fire serioasă și cumpătată.

În toate funcțiunile ocupate: prefect de Tecuci, prefect de poliție în Iași, membru în comisiunea pentru redactarea Regulamentului organic, ministru de justiție, inginer hotarnic Costache Conachi inspiră toată greutatea omului practic și seros. Acestea nu-l opresc însă ca în poezie să dea dovadă de multă naivitate și ușurință.

Pregătitul și prudentul luptător al vieții publice a fost în poezie un nenorocit cavalier învins și subjugat de mrejele amorului. Din întreaga noastră literatură erotică el a fost cel mai nefericit și mai nedreptățit ostaș al zeului Amor.

A luptat cu credință până la vârsta de 72 de ani când copleșit de bătrânețe depune armele și se dă învins.

În această privință el a fost cel mai fidel cântăreț al iubirei, mai fidel decât Alfred de Musset!...

Dintre toate romanele sale de iubire, ce le putem urmări după stângacele sale versuri, acel închinat Zulniei a fost cel mai sincer și mai de lungă durată.

Zulnia era, după cum se știe, Smaranda Negri, soția lui Petruche Negri și mama marelui patriot Costache Negri.

A întâlnit-o pentru prima oară în vara anului 1810 la băile Slănicului.

Acest amor a fost platonice multă vreme, deși poetul a suferit mult din cauza lui și deși la 1824 iubita sa rămâne văduvă. De abia în 1828 Conachi se căsătorește cu ea. Nu are însă fericirea să o aibă mult, căci la 1831 Smaranda Negri moare. Atunci Conachi a scris poezia sa „Pe năvălie” din care desprindem versuri simple, dar de adâncă simțire:

„Pe năvăli răstignită zaci,  
draga mea Smărăndiță!  
„Căci de pre pământ la ceriuri  
au sburat a ta ființă;  
„Nu vezi plâns, n'auzi suspinuri,  
de cele lumești departe,  
„O putere mai ai încă:  
că cu moartea ta dând moarte.  
„Mi-ai răpit orice simțire  
și dorință de alt bine,  
„Afară de unul numai —  
să mă îngrop lângă tine!..”



COSTACHE CONACHI

În 1834, a crezut un moment că poate fi el ales domn în Moldova, ținând seama de politica sa rusofilă. Dar nădejdea i-a fost spulberată odată cu numirea lui Mihai Sturdza. Poetul Conachi s'a retrage la moșia sa Tigănești, unde moare la 4 Februarie 1849.

Bagajul poetic al lui C. Conachi este destul de voluminos, ținând seama de împrejurările când scrie poetul. În afară de poeziile publicate în cele două ediții cunoscute dela 1836 și 1887 s'a mai descoperit în ultimul timp de d. C. Botez (Cf. „Viața Românească” Iași 1906) încă vre-o 76 poezii inedite.

Dar poetul C. Conachi are și o bogată activitate de traducător. Bine înțeles traduceriile sale sunt făcute după opere care n'au avut nici o valoare literară remarcabilă și în afară de cele câteva tălmăcirii din „Metamorfozele” lui Ovidiu sau „Discurs asupra omului” de scriitorul englez Pope, ele nu pot prezenta nici un interes.

Poeziile lui Conachi, publicate după moartea poetului, au avut o răspândire foarte mare cu mult mai înainte.

Purtate de rătăcitorii lăutari țigani de pe acea vreme, ele au emigrat în totul cuprinsul Principatelor. Le-au cunoscut și Văcăreștii și Anton Pan, primii însuși-



18 Aprilie, 1880: A murit în București poetul C. Aristia.

19 Aprilie, 1885: A murit C. A. Rosetti.

1887: Apare în București „Lupta literară”, condusă de Barbu Șt. Delavrancea.

1898: T. D. Speranția a vorbit la Ateneul Român din București despre „Basmul și poezia”.

20 Aprilie, 1906: Apare în Craiova revista comemorativă „Traian Demetrescu”.

21 Aprilie, 1866: B. P. Hașdeu a vorbit la Ateneul Român din București despre „Filimon și Depărățianu”.

1867: C. Esarcu a vorbit la Ateneul Român despre „Educațiunea și politica”.

1882: A murit în București filosoful Vasile Conta.

22 Aprilie, 1866: Constantin Stamati, Ioan Caragiani, Timoteiu Cipariu, Alexandru Hașdeu, Alexandru Hurmuzachi, și Gh. Bariț au fost numiți membri ai Societății Academice Române.

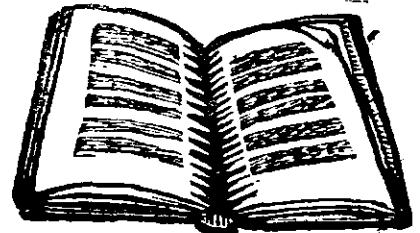
1867: Ioan Heliade Rădulescu a fost ales primul președinte al Academiei Române.

1897: A murit la Ghergani (jud. Dâmbovița), Ioan Ghica.

23 Aprilie, 1835: S'a născut juristul și istoricul George Ioan Missail.

1859: S'a născut în Plocești filologul Lazăr Șăineanu.

24 Aprilie, 1887: Apare în București „Cantor de avis și comers” condus de Zaharia Caracolechi.



du-și câteva din ele, al doilea popularizându-le în antologiile sale „Spitalul Amurului” etc...

În istoria literară românească poetul C. Conachi are un capitol destul de important, nu atât pentru valoarea literară a operelor sale, cât mai mult pentru pregătirea spiritului românesc pentru o literatură sănătoasă care s'a înjghebat imediat după el.

GII. CARDAȘ

## SPICUIRI BIBLIOGRAFICE

1. — Opera, ediții:

1) Matilda, roman dela M-me Cotaine... 1844.

2) Poezii, alcătuirii și tălmăcirii... Iași 1856.

3) Poesii, alcătuirii și tălmăcirii. Ediția a doua. Iași 1887, îngrijită de M. Pompiliu.

4) Serisoare către Mitropolitul Veniamin în România literară” Iași 1855.

5) Două scrisori de ale lui Conachi publicate de Gh. Ghibănescu în „Arhiva” anul XIII.

6) Cf. manuscrisul 157 din Biblioteca Academiei Române.

## Scrisoare deschisă Domnului care glumește

SCUMPE PERPESSICIUS,

Aș vrea să fiu în stare să răspund articolului bipartit al amicului nostru sim-cere delectus, Scarlat.

Dar nu pot și să vezi de ce.

1. Mai întâi nu l-am citit. O afirm nu de formă.

2. Apoi am toată nădejdea că, prin deciziunea nr. cutare, din ziua cutare, a școlii cu estetică, institut și bae de afuri din strada Nifon, s'a hotărât odată, pentru liniștea omenirii, că acest articol „o ca... calitate exultant, ca cantitate exuberant și așa-si-asa din punctul de vedere al tonalității. Având, acum, și calitate, și cantitate și tonalitate, această producțiune a creierului nostru devine în mod fatal o **operă literară**. Dar odată stabilită ca atare, ea nu prezintă nici acea **sinleză** între om și natură sau suflet și obiectul prezentat lui, nici aceea idee generatoare din partea schimbată a sistemului, nici acel punct inhibitiv dela capitolul dramei, care să facă din ea acea **ființă de sine stătătoare** care mere, mere, mere și să 'ntoarnă tot de unde-o fost purces, celuloidul acela admirabil, acea **ființă psiho-fizică**, în sfârșit, atât de extraordinară și simpatică... care nu e nici opera omului, nici a naturii, nici a mediului, și care poartă numele de **poezie**. Nefiind poezie ea nu solicită contemplația noastră și deci, **oricât** s'ar strădui, **de geaba**, nu poate intra nici în categoria elegiei, odei sau epopeei, nici chiar — cu toată atenția datorită autorului — în categoria satirei.

E prin urmare, o operă în proză, o operă **prozalică** cu tendințe, dar numai cu tendințe poetice. Puțin, puțin, dacă autorul o ținea mai pe dreapta, opera era poetică și el: **poet**. Așa, ce folos, el rămâne numai: **scriitor**. Sub acest unghiu de vedere în această producțiune a creierului nostru însă mai e și alte caracteristici și neajunsuri care o face când superioară când inferioară. Astfel, neîmplinind condițiile lui „Pseudokinegetikos” și nici pe cele, mai teribile, ale „Sărmanului Dionis” nu e nici **romelă**, nici **schită** și cu atât mai puțin, **roman**. Sălășluind însă în sufletul nostru și ne roai fiind nicio categorie în care să poată intra, este evident că ne găsim aici în fața unei interesante și unice în literatura universală îmbinări măestrite, și că, aici înălțându-ne cu dăușia ei, aici înseninându-ne cu tonalitatea ei măreață, aici fermecându-ne cu gingășia ei din speța grațioasă, opera în chestiune e o speță nouă, pecat de originală pe atât de specifică neamului nostru, a școlii pur, cu înclinații de autobiografie și satiră amabilă.

**Eseuri ca acesta, în literatura universală, nu mai e.**

3. În al treilea rând, din prizărirea numelui meu deacurmezișul articolului, mîntea mea e prea puțin voinică să despartă seriosul de glumă. Aș putea și de data aceasta, spre liniștea omenirii, afirma după sistemul școlii că: ne găsim, din nou, în fața unei producțiuni a creierului nostru cu „conținut dublu”.

Dar în materie de glumă amicului Scarlat nu e un personaj dublu, ci multiplu:

a) O **poznă** — spre a începe cu cele recente — a sa, e de pildă, aceea de a se prezenta în curând, cum veți fi auzit, la docența de estetică dela Universitatea din București, și deci în fața unei comisii unde a cărei președinte va fi un profesor ca d. Gusti și în care s'a rătăci și vreun Pârvan, ca contracandidat al celui admirabil cap atic care e laboriosul Tudor Vianu și acelei minți iscusite,

profund onestă și perfect cultă, care e St. I. Nenitescu.

b) Pe ce teme, veți întreba. Altă poznă. Fără să fi văzut în viața sa o pinacotecă streină, fără să fi auzit un curs de estetică, amicului Scarlat, ca membru blond și marcant al Institutului de Frumusețe al d-lui M. D., s'a specializat în Caragiale. E drept, deocamdată face numai „încercări”. Una a numit-o: teză. Doi ani a fugit după maestrul său să i-o primască. Maestrul i-o tot ținea în ser-tar. Intr-o zi discipolul l-a întrebat: intru ce mă prigonești Doamne? După propria spusă a discipolului, acesta i-a răspuns: „cum să ț-i-o primesc dacă pe mine nu mă citezi în ea niciodată” (autentic). Tot după propria-i spusă, amicului nostru care la întoarcerile mele din streinătate mă întreținea cu fel de fel de glume pe socoteala maestrului pe care acum, în ajutorul docenței, îl apără foc, — și-a luat manuscrisul acasă, l-a împănăat cu câteva citate Mihail Dragomirescu și a doua zi teza care nu era accesibilă în ajun, căpăta viza.

Ați zice că e o anecdotă. Nu, e **modul cum s'a trecut la Universitatea din București prima teză de doctorat în „estetică literară”** (sic), „încercare asupra comicului lui Caragiale” — cea mai preastă carte scrisă în limba românească.

c) După gluma cu doctoratul, junele estet s'a gândit să se mai specializeze în ceva. Și-a ales, în continuare cu Caragiale, Imitația și Clarul Confuz. În două broșurele apărute de curând în vederea docenței și publicate la același Institut de Frumusețe, candidatul parafrazează onctuos capitole respective din Croce. Dar pozna lui merge mai departe: viitorul docent comentează opiniile estetice ale Englezilor: Hutcheson, Adam Smith, Shaftesbury, E. Burke, Spence, Dugald-Stewart — pe care, lucrul ciudat, îi citează și Croce...

(Ce să mai spun de puzderia de autori latini și greci, ale căror opuri în original, acest profesor cu 42 de ore pe săptămână și 3 pe zi la Capșa, și le joacă pe degete!)

Ca om de știință — „știința literaturii” lui M. D. — dânsul citează și isvoare. Care credeți că sânt aceste isvoare ale sale? Nici mai mult nici mai puțin decât edițiile din sec. 18, ediții prime, ale autorilor englezi citați! (cf. **Teoria Imitației în Estetică** pp. 66, 67, 76). O singură dată, e drept, dânsul spune: „cit. după Croce” etc. (cf. p. 67). Restul se face că uită. Pas de-i spune, acum, că după codul științei literare, e o escrocherie să citezi cărți pe care niciodată nu le-ai văzut — și îl sfidez să afirme contrariul — scrise mai ales, în o limbă pe care nu o cunoști.

Discipolul ventriloc care, ca și maestrul său, își face o școală din a reda pe alt ton glasuri ce nu-i aparțin, va răspunde cu seninătate că n'a înțeles să... că a crezut..., că, în sfârșit că a citat în glumă...

Supun însă acest caz oamenilor serioși din comisiunea ce va examina la docența pe aceste june farsor și declar că, personal sau prin profesorul delegat al Facultății de Litere din Cernăuți, îi voi sesiza oficial la timpul cuvenit.

d) Cea mai frumoasă glumă Scarlat a făcut-o însă tot ca doctor. Până să-l elimine dela „Viitorul”, dumnealui scria acolo foiletoane literare, — cel mai grozav pasiv de ineptii din câte poate avea până acum un tânăr din generația noastră. Ca specialist în Caragiale, a ținut să-i „ierarhizeze” cu autoritate operele. În „Viitorul” din 10 Febr. 1922, specialistul deci, scrie:

„De aceea singura schiță cu adevărat „cazonă a lui Caragiale **Legea Progresului**, deși este superioară cu mult **Telegramelor** sau **D-lui Goe**, dar (admirați a „cest „dar”) prin individualizare a devenit poezie, ceea ce n'a reușit d. Brădescu!”

În același foileton, adresându-se lui Caragiale îi comunică, cu delirul liric al școlii cu estetică și celelalte:

„Ai avut noroc că ai scris **Legea Progresului una din cele mai puțin bune din „tre schițele tale**, și că e vorba acolo de „un colonel și de un caporal, căci altminterlea erai deci (admirați acest „deci”) pierdut!”

Se întâmplă însă că **Legea Progresului** spre nenorocul lui Scarlat nu e de loc schița lui Caragiale, ci a d-lui Brădescu. Ca și cu cărțile engleze pe care le citează autoritar, grăbitul ierarhizator nu se duse direct la această schiță ci o comenta pe baza unei fraze ambigue din prefața volumului **Matorul Bojan** de care se ocupa în foileton și în a cărei cursă cădea: „Decât **Legea Progresului** n'a scris nimic mai bun autorul **Momentelor**” (Neobservând că aici se face comparație între Caragiale și Brădescu, Scarlat lua ambele opere drept ale aceluiași autor, Caragiale).

În răspunsul dat d-lui M. D. — în termeni drastici care vor fi mirat pe aceia care văd în profesorat un fel de ordin monahal și-i cer, prin urmare, ipocrizie cuvioasă și emasculeată acuratețe — citam pe elevii săi care cu câteva sisteme estetice într-un buzunar și fără o batistă în celălalt, discută principii literare și între timp confundă pe Caragiale cu Basarabescu.

Revoltat, elevul prim al duiosului tambur major al „științei” literare române, mă corectează acum: „Nu cu Basarabescu, ci cu Brădescu!”

De altfel d. Eugen Lovinescu — acel om care n'o fi având nici „pic de simț critic”, cum afirmă, din prudență, D. M. D. — dar are mai multă inteligență critică decât toată „școala” sa trecută, prezintă, și viitoare la un loc, — e cel care a prins pe dragomirescian asupra faptului.

Un altul ar fi răspuns că școala din care face parte — și aceasta e chiar lozincă mihalachianismului — îl obligă să se ocupe numai de capodopere.

[Înțegeți cum: capodopera se prezintă dela sine la fiecare din discipoli acasă și-i spune: eu sunt capodopera, te rog să mă studiezi și ierarhizezi. Discipolul nu întreabă a cui e, de unde vine, ce vârstă are, ce frați și surori; o ia frumuseț, o pune pe masă și o studiază în sine, dând a doua zi referatul în scris. La prima ședință plenară toate referatele se strâng și desbat, se trimit buletinelului și după punerea la vot se încheie proces-verbal cum că, omenirea să n'arbă grije, fiindcă s'a constatat că opera în chestiune e o capodoperă!]

Ori **Legea Progresului** nu e o capodoperă, e numai schiță cazonă; specialistul în Caragiale e liber deci să o discute autoritar atribuindu-o acestuia, specialistul în Creangă sau Brădescu-Voinesti, acestora!

Un altul, mai precis, ar fi răspuns că, doctor în Caragiale, dânsul nu înțelege să fie specialistul pur al operei, ci numai al... Comicului lui Caragiale!

Ei bine știți ce a răspuns fârtatul estet, d-lui Lovinescu?

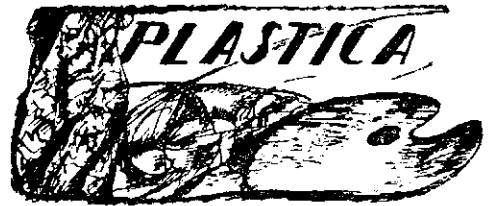


cu și d-nele Toto Ionescu, Anicuța Cârje și Victoria Mierlescu etc.

Joi 10 Septembrie s'au reluat „Smochine de Sicilia” și „Nebuniile Dragostei” de Regnard, iar Vineri 18 Septembrie 1925, în regia d-lui Soare s'a jucat pentru întâia oară în țara noastră, partea I-a din „I Faust” de Goethe. În rolul titular, d. Vrăca. Creația d-sale a fost subliniată de public și critică. În Mefisto au apărut d-nii Bulfinsky și Ciprian iar în Margareta d-na Aura Buzescu.

nard Shaw, „Secretul” de Bernstein și „Phedra” de Racine, se vor mai juca „Georges Dandin” de Molière și „Doctorul fără voie”, „Richard III-lea” și „Poveste de Iarnă” de Shakespeare, „Unchiul Vania” de Cehov, „Viața e un vis” de Calderon, „Doctorul în Dilemă” de Bernard Shaw și câteva lucrări într'un act ca „Morcovăi” de Jules Renard și „O Nuntă” de Cehov.

Se vor relua „Romeo și Julieta” și „Regele Lear” de Shakespeare, pentru com-



## Peisagiul bucureștean

Bucureștii, îngrămădirea această paradoxală, în care se întâlnesc atâtea aspecte contradictorii — bătrâne și moderne, elegante și boccii, duioase și hilariante — prezintă, pentru pictorul însetat de frumusețea vie, un nesfârșit domeniu de inspirație și de rodnică activitate plastică.

Sub fereastra atelierului meu se desfășură o priveliște umilă cu infinite variațiuni de linii, culoare, lumină și stil. — după vreme și anotimpuri.

O curte mare, patrată, în care, vara, scaeci, romanita, gălbenelele și spinărișul anonim inundă o căsuță amărâtă, ai cărei pereți albi par o frescă străveche, cu năluciri investuante în chilimbăriu și sinarald, ce mor, sub cozorocul acoperișului negru, cărpăcit și enorm.

Trei sulcâmi, înclinați diagonal, ca după vijelie, cu crengi pe care, sub stilizarea elegantă a frunzelor, le bănuiești subțiri, fragile, elastice, ca niște șerpi negri în ierburi, adăpostesc, în umbra lor firavă două culmi de scânduri, atât de vechi, că par două blocuri de rugină: o latră și o bucătărie de vară.

Dacă prin unul din cele două schilave acoperământuri, n'ar ești un burlan negru, privind afară, strâmb și speriat, confuzia atribuțiilor ar fi inevitabilă...

În stânga acestui peisagiu, banal și umil, se înalță, trufașă, o clădire de raport, cu cinci etaje și ferestre mici, suprapuse matematic.

Un elevator de fier zgârie vertical și sinistru vasta suprafață a albului crud, dând edificiului întreg solemnitatea tristă a unei uzine nouă.

În curtea uscată a caselor mari, înconjurată de ziduri solide și proaspete, servitoare zvelte, în șorțuri albe și pantofi cu tocuri înalte, bat cu lopeți de trestie covoare scumpe, întinse pe o bară.

Pe grmazul zidului înconjurător, un motan negru, intimidat de ropotele lopeților, nu îndrăznește să sară.

Parc un punct de tăcere, increment în spațiu.

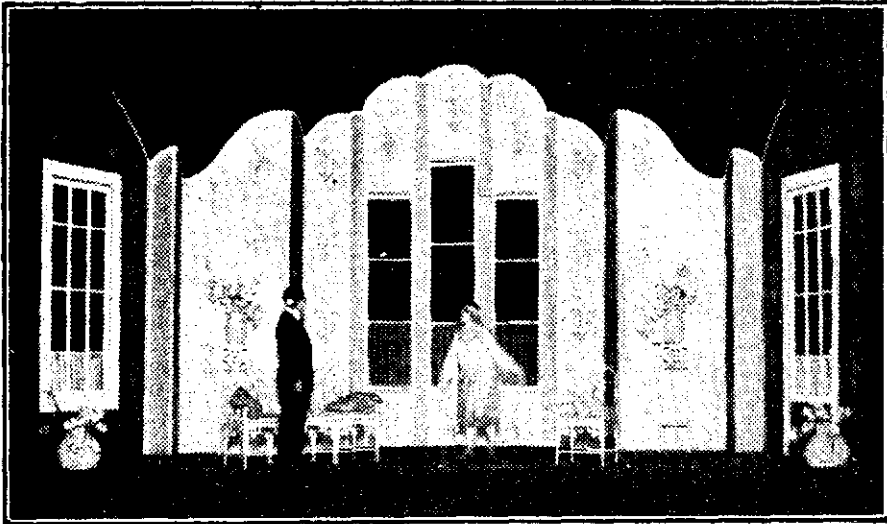
În ograda bătrână, aproape pierdut în valul huruienilor, un pensionar uscativ și sprinten ca un ied, taie surcele, cu gesturi ordonate, pentru nevasta care, gâfâind sub malurile de grăsime, curăță cartofi tineri, pentru supa prânzului, la umbra bucătăriei cu burlanul strâmb și speriat.

Deasupra păcii acestei curți umile și tihnite, se înalță, profilându-se pe albastrul turbure al cerului, masa grea de alburii viorii, de cărămiziuri stinse, de gris-uri argintii, în cari ochiul, sfredelind spațiul, descoperă înghesuială masivă, uriașă, barbară, a centrului negustoresc, unde clocoțește viața sub fețele ei cele mai crâncene.

Pe ici, pe colo, în perspectiva aceia de fier, beton, cărămidă și zinc. — bănuiești răsărind din negrul curților mascate, ploni gravi, vârfuri prizărite de salcâmi bolnavi și crenguțe de oțetari cu mlădieri de plânset.

Fiecare anotimp, fiecare lună, fiecare zi, fiecare oră aterne peste decorul acestui o notă diferită și surprinzătoare. — nici odată repetată.

Mă gândesc cu câtă grație ar juca



„MANECHINUL SENTIMENTAL” (Regisor P. Gusti).

Miercuri 14 Octombrie s'a reprezentat „Mesterul Manole” de Victor Eftimiu, sub direcția de scenă a autorului. Interpretarea a avut pe d-nii Nottara, Demetria Ie, Brezeanu, Soreanu, Bulfinsky, Atanasescu, Polizu, Vrăca, Tălvian și d-nele Agepina Macri (dublă mai târziu de d-na Lily Popovici) Constanța Demetriad etc.

Miercuri 4 Noembrie s'a jucat „Nevesele vesele din Windsor” pusă în scenă de I. Enescu și interpretată de d-nii Gr. Jărculescu, Atanasescu, Duțulescu, Areny, A. Pop-Marțian, Vrăca, Baldwin și d-nele Marioara Zimniceanu, Puia Ionescu, Fanny Rebreanu. Miercuri 18 Noembrie, d-na Lucrezia Petrescu își reprezintă a doua sa lucrare „Anuța”. Piesa a fost pusă în scenă de d. Gusti și alături de interpretarea d-ilor Soreanu, Mărculescu, Stăncescu și Pop Marțian, d-ra Ionescu, a reperat un veritabil succes.

Vineri 4 Decembrie în regia d-lui Victor Bumbăști s'a jucat comedia lui Gogol „Căsătoria” cu d-nii Sârbu, Calboeanu, Manu, Fintesteanu și d-nele Sonia Nutașă Alexandra în rolurile principale. Odată cu această piesă se joacă și „Prețioasele Ridicole” a lui Molière însă interpretarea d-ilor Vrăca, Marțian, Antonescu și a d-nelor Aura Radovici și Iuzi Bogdan.

După 1 Ianuarie a. c. din repertoriul original s'a jucat până acum „Manechinul sentimental” de Ion Minulescu, cu d-nele Voiculescu, Aura Radovici și d-nii Stăncescu, Sârbu și Bălățeanu apoi „Strina” de Alfred Moșoiu, cu Maria Giurgea, Ciprian, Marțian etc.

Vor urma: „Generație de sacrificiu” de Valjean, „Apostolii” de Liviu Rebreanu, „Frământări” de Mircea Stăfănescu, „Cleopatra” de N. Iorga, „Palatul fermecat” de Ionescu-Darbun, „Virtutea Militară” de Panu și „Tinerete fără bătrânețe” de Pillat și Maniu.

Se vor relua „Fata din Dafin” de Froda Maniu, „Patima Roșie” de Sorbul, „Dale Carnavalului” de Caragiale și „Noaptea Furtunoasă”.

Din repertoriul universal, afară de piesele ce se vor juca în Februarie cu d-na Marioara Ventura, „Joana d'Arc” de Ber-

plectarea ciclului shakespearean care se intenționează să se facă și se vor face pregătirile necesare unei montări excepționale pentru „Cyrano de Bergerac” al lui Edmond Rostand.

## PREMIUL I DE PROZA „Universul Literar” de 5,000 lei

Am anunțat într'un număr trecut al revistei instituirea unui premiu, de 5000 lei pentru o lucrare în proză: novelă, schiță, amintire, fragment de jurnal, sau oricare alta din varietățile lucrărilor în proză.

Termenul de predare al manuscriselor este de două luni dela data primei publicări. Deci ultimul termen este 24 Martie 1926.

Manuscrisele vor fi scrise citeț, fără a purta iscălitura autorului. Fiecare manuscris va avea însemnată sus, pe prima pagină, într'un colț, o deviză convențională (de pildă: poeta nascitur sau unirea face puterea, etc.)—aceiași deviză convențională se va însemna și pe un plic de curtă de vizită, în lăuntru cărui autorul își va încheide numele.

Manuscrisul, cu deviza astfel scrisă, dimpreună cu micul plic de vizită, se încheie într'un plic mai mare, oficial, și se trimite, recomandat redacției sau redactorului „Universului Literar”, str. Brezoianu, 9 bis. E preferabil ca plicurile acestea să poarte într'un colț, sau pe verso, specificarea pentru premiul de proză.

Comisiunea care va ceta și va premia cea mai bună lucrare se compune din d-nii:

LIVIU REBREANU  
E. LOVINESCU  
N. DAVIDESCU  
ION PILLAT  
PERPESSICIUS



fantazia unui Japonez peste realitatea care se desfășoară sub ferestrele mele, — deopotrivă banală, elegantă, tristă și vioasă!

Ce-ar preciza, ca expresiune în detaliu, un Canaletto și cât tragic ar storcea un Utrillo din alburile care stârnesc, nevinovat, în împărăția moartă a grăilor!

Urmăriți expozițiile noastre cu deamănuntul.

Nu veți întâlni un singur peisaj, care să ne vorbească de aspectele atât de obișnuite dar atât de expresive, tocmai prin banalul lor, ale Bucureștilor.

Peisagistul bucureștean ignorează Capitala.

Nu fiindcă n'ar iubi-o sau n'ar urî-o, fiindcă...

Ci fiindcă, **principialmente**, nu-l interesează.

Peisagistul bucureștean a rămas un încăpăținat romantic, chiar atunci când afectează, plastic, un realism de imprimat.

Da'ar avea posibilitatea materială să se deplaseze repede, comod și ieftin, în spațiu, el ar deveni, netulburat, un exotic.

O preumblare de câteva săptămâni pe malurile umede și grase ale Gangelui, sau prin stepele aride ale Australiei, iar fixa, pentru tot restul vieții, într-o viziune „nouă”, — care, ulterior, în atelierul din București, s'ar reproduce periodic, abondent și mecanic, fără necesitatea unei alte călătorii, de reimprospătare.

Constrâns de nevoia de a confecționa, iar împins totuși de dragostea lui pentru „natură”, peisagistul nostru în drumul Chitilei sau Floreascăi. — și acolo ori cum, **în altă lume**, muncește cu seriozitatea maniacului, traducând, uneori cu o fidelitate deconcertantă, înfăptușări cu desăvârșire plate sub raportul plasticității, dar cari, în casele amatorilor însetați de „poezie” și „necunoscut” au un incontestabil succes.

Iar Bucureștii ne chiamă cu înfăptușările lui expresive până la durere, — și nimeni nu-i răspunde.

Peisagistul nostru își fură, cu adorabilă nevinovăție, — propria căciulă...

**N. N. TONTZA**

#### BIBLIOGRAFIE ARTISTICĂ.

W. Staub: Le Mexique, architecture et paysage, 125 fr.

N.: Costumes des femmes Pays de Caux, 150 fr.

Seguy: Bouquets et Frondaisons, 200 fr.  
N...: Les Cathédrales. Encyclopédie par l'image, 3 fr.

L. Rosenthal: Manet, aquafortiste et lithographe, 60 fr.

Raymond Rey: Les vieilles églises fortifiées du midi de la France, 25 fr.

N...: Forain aquafortiste, 25 fr.

Noguchi: L'art au Japon: Hiroshige, 25 fr.

Noguchi: L'art au Japon: Kârin, 25 fr.

Oursel: La miniature au 18-e siècle à l'Abbaye de Cîteaux (Bossard), 175 fr.

EXPOZIȚIILE:  
Cartea Românească: Theodorescu-Sion.  
Căminul Artelor: Jalea, Pherekyde, Lucia Bălăcescu, Gory Miroescu, Pop Ludosușanu.

Casa Artei: Grigorescu, Lukian. Andreescu, etc.

Ateneu: Neyllis.



### La teatrul popular: Cămila trece prin urechile acului

Cine a ales piesa aceasta și a stăruit să fie reprezentată pe scena tinerească a teatrului popular, a dovedit fără îndoială mult gust artistic.

Iar aceluși director de scenă, care s'a silțit s'o monteze așa de unitar, așa de logic, și să îndrumaze pe tinerii artiști, cum i-a îndrumat, i se cuvin desigur, cele mai generoase elogii. Mi se spune, că acela ar fi d. Victor Ion Popa. Ii adresez cu mai multă căldură, cuvinte bune și entuziaste.

De mult n'am mai văzut pe scenă și nici n'am citit o piesă mai senină, mai pulsată de optimism, mai potrivită eroicii și mentalității actuale de tâlnăcire largă, generos îmbrățișătoare a putințelor de transformări, prin forțele sufletesti reale, personale, vibrante de energie.

Literatura celă a produs lucrări de acestea, care oglindesc marea și sănătoasă voință a unui popor, care știe ce vrea și și urmărește cu îndârjire năzuințele.

Persoanele din piesă sunt puține, caracterizate prin însușiri precise și angajate în desfășurarea acțiunii prin încrucișarea voințelor lor distincte, determinate de temperamente deosebite. Dialogul se desfășoară limpede, vioiu, uneori năvalnic ca speranțele, alte ori sumbru ca remușcările.

O familie de nevoiași: un bătrân suferind, care și exploatează cinic suferința, o bătrână dibace în a ști să profite de mila, care se adresează bătrânului și o fetișcană care vrea să muncească și și caută cu râvnă de lucru.

Intre cei cari se înduioșează de suferințele bătrânului — când se silește să arate ce grozav suferă în fața mișșilor — e și un tânăr, „de condiții bune”, din alt mediu mult mai ridicat.

Tânărul acesta se îndrăgostește de fata bătrânului, care și exagerează pe stradă durerea și a bătrânei, care și exploatează moșul bolnav.

Fata răspunde celui care o iubește. Se frustește, se frământă, dar izbutește să înfrunte atâtea dificultăți de educație, de învățătură, de mediu, — cămila trece prin urechile acului, — și se adaptează. Fata stăpânește pe tânărul timid, înfrânge și voința tatălui lui care i se opunea.

Bunul simț nativ, inteligența necesară adaptării biruitoare, simțământul puerii, în mișcare a tuturor resoturilor sufletesti pentru înălțare morală, le are fata și sunt arătate în piesă, așa de firese și de simple, așa de ritmic și de cuceritor.

Dar ce interpretare inteligentă! Ce simț de talente reale! Ce râvnă frumoasă de tinerețe harnică!

D-nii Băceșeanu, Georgescu, Șuba, Barcaroiu, d-rele Nicolau și Oprea au dovedit însușiri foarte remarcabile.

**B. CEGROPIDE**



31 Ianuarie, 1842: S'a jucat în Iași „I dăranul boierit”, comedie de Molière tradusă de I. V.

1 Februarie, 1838: S'a născut în Foceni nuvelistul Neculai Gane.

1884: Apare în București revista literară și politică „Țara Nouă” condusă de Ioan Nenitescu.

1885: Apare în București ziarul socialist „Drepturile Omului”, condus de Const. C. Bacalbașa, Al. Brăescu, Con. A. Filitis, C. Mille, Ioan Nădejde etc.

1892: Apare în Cernăuți „Încercări literare”, revistă condusă de S. Bodnărescu, C. Berariu și G. Toma.

1902: Apare în București „Revista literară”, politică și literară, condusă de Teohari Antonescu, Ion Bogdan, Mih. Dragomirescu, S. Mehedinți, C. Rădulescu-Motru, etc.

1905: Apare în București „Viața Nouă”, revistă literară, condusă de d. Ovid D. Susianu.

2 Februarie, 1821: A murit la Budapesta filologul Petre Maior.

1869: I. C. Massim a vorbit la Ateneul Român din București „Despre limbă română”.

3 Februarie, 1828: S'a născut în București scriitoarea Dora d'Istria.

1848: Se joacă pentru prima oară în Iași, piesa „Nunta țărănească” de V. I. I. I.

1877: S'a născut în Iclodul-Mare (Lecani) scriitorul Gavril Todica.

1879: George Marian a ținut o conferință la Ateneul Român din București despre „Ciocoi vechi și noi” de N. F. I.

1893: Apare în Iași ziarul național liberal „Evenimentul”.

4 Februarie, 1842: S'a jucat în București de trupa nemțească piesa „Lucia Borgia”.

1849: A murit poetul C. Conachi.

5 Februarie, 1836: Apare în București ca supliment la „Curierul românesc” ziarul „Muzeul Național”.

1889: Apare în Roman „Ciocoiul”, ziar social-democrat condus de V. G. Morț.

1905: S'a jucat pentru prima oară în Iași „Manasse” de Ronetti Roman.

6 Februarie, 1803: S'a născut în Deal Teodor Aaron.

1866: Apare în București „Satyr” revistă umoristică condusă de B. P. H. I. I.

Th. Văcărescu a vorbit la Ateneul Român din București despre „Goethe”.

1869: G. Sion a vorbit la Ateneul Român despre revista „Convorbiri literare”.

1920: A murit Dimitrie Sturdza-Sălișteanu.

## Erată

În studiul d-lui Dragoș Protopopescu Hamlet sau între istorie literară și critică s'au strecurat (în partea II-a) următoarele greșeli de tipar:

Col. I. Rândul 51 în loc de legând a se citi lepădându-se; Col. II. rândul în loc de conspira a se citi complică; Col. II. rândul 72 în loc de vinovații a se citi inovații; Col. II. rândul 79 în loc de unic a se citi prolific; Col. IV. rândul în loc de istorismul a se citi istoris lui; Col. IV. rândul 24 în loc de pro mele a se citi poeme.

# Cronica muzicală

**Concertele date de „Asociația de muzică de cameră“**  
(Palatul Ateneului 12, 18 și 26 Ianuarie 1926)

Lipsurile numeroase și jignitoare pe care le înfățișează viața noastră muzicală nu pot fi înlăturate cu paliative. Va trebui întreprinsă o acțiune viguroasă și generală care, curățând terenul de ecourile chansonetelor triviale, să pună la dispoziția tuturor straturilor sociale muzica marilor maestri. Niciun gen de muzică însă, nici cel dramatic al operei, nici cel simfonic, nu este mai propriu pentru inițierea educației muzicale ca muzica de cameră. Liberă de uluitoarele resurse tehnice extramuzicale ale dramei muzicale și de amploarea și diversitatea materialului sonor al orchestrei simfonice, muzica de cameră își restrânge mijloacele materiale la sonoritățile reprezentative ale câtorva instrumente și, creiată indeobște în stilul ciclic de sonată clasică, constituie, și ea conținut spiritual și ca formă de artă, mijloc sigur de cultură muzicală. De aceea socotim eforturile înjghebărilor de muzică de cameră ca inaugurarea unei nouă vieți muzicale românești, dela care să putem răvni și o cât mai cuprinzătoare împărțășire a frumosului sonor din partea auditorului, și un stimul mai viu pentru producțiunea muzicală.

Cunoaștem trei înjghebări de muzică de cameră care concertează în București: „Quartetul Regina Maria“, „Quartetul Capeleanu“ și „Asociația de muzică de cameră“. Mai în măsură de a satisface cerințele materiale ale diferitelor aranjamente de muzică de cameră este fără îndoială, Asociația pe care o pomenim mai la urmă, rămânând ca cele două din urmă să-și probeze virtuozitatea în quatuorul de coarde. Totuși, deși presădată de minunații suflători dela Conservatorul bucureștean, „Asociația“ și-a alăturat și valoroasele arcușe ale fruntașilor orchestrei operei și astfel, de prezintă alcătuită din șapte robuste forțe d-ului soșiți, pe care nu arareori le-am remarcat cu mândrie, fie la concertele simfonice, fie la reprezentațiunile „Operei române“. Instrumentele de suflat sunt reprezentate în „Asociație“ de către neîntrecutul maestru al clarinetului, d. Hoerath, prin flautul vrăjit al d-lui profesor Solomonescu, prin sigura îndemânare tehnică și neclintita conștiințiozitate artistică a d-lui prof. de fagot Dan Simionescu și prin suavul corn, plin de limpiditate și de căldură, al d-lui prof. Nipulescu, care contribuie și cu neobosite și nesfârșite străduinți pentru succesul înjghebării. Arcurile sunt întinse de abilitatea recunoscută a două incontestabile talente violonistice: d. Theodorescu (violină) și d. Mendelssohn (viola); iar la violoncel d. Thaler se ține riguros în notă. La nevoie, ansamblul se completează cu o nouă hipostasă a d-lui Hoerath, aceia de violonist secund, care nu-i de fel de disprețuit. Pentru cele trei concerte din cursul lunii Ianuar, „Asociația“ s-a bucurat de concursul, de sigur, foarte prețios al d-urilor Cella Delavrancea și prof. Muza Germani-Ciomac și al d-lui Alfred Alessandresco. Câțese trele numele virtuozilor noștri pianisti au fost înscrise astfel, pe programele „Asociației“ alături de membrii ei și de d. prof. Prunner, contrabasistul cu renume, și de d. Flomen, cești doi din urmă numai pentru execuțiunea octetului de Schubert.

Literatura muzicii de cameră este extrem de bogată. Prof. dr. Wilh. Altmann a întocmit un conștiințios repertoriu al acestei literaturi dela 1841 apărut în 1923 în a treia edițiune la Merseburger, Leipzig) care formează un volum de 170 pa-

gini, necuprinzând niciun text sau indicațiune istorică, decât autorul pieselor, numele, anul tipăririi și editorul. Din această atât de bogată literatură, „Asociația“ și-a format foarte potrivite și interesante programe, în fruntea cărora a strălucit Mozart cu Quintetul concertant pentru instrumente de suflat și piano și Quintetul în mi bemol pentru piano, flaut, clarinet, fagot și corn. Din Haydn s'a cântat Quartetul pentru coarde (op. 41), iar din Schubert, Octetul pentru două violine, violă, violoncel, contrabas, clarinet, fagot și corn. S'a mai cântat, apoi, Quintorul postum de Rimsky-Korsakov, pentru piano, flaut, clarinet, fagot și corn, Quintetul pentru coarde și piano al lui César Franck Trio în mi bemol (op. 49) pentru piano, vioară și corn de Brahms și Quartetul în sol minor pentru coarde (op. 27 de Grieg).

Insușirile artistice individuale pe care le prețuim la fiecare din copărtașii diferitelor interpretări necesitate de piesele enumerate aci, nu sunt singurele criterii pentru judecarea rezultatului sforțărilor făcute de „Asociația de muzică de cameră“. Cu cât individualitatea fiecărui artist tinde să se pronunțe mai independent, cu atât omogenitatea și unitatea ansamblului este mai tulburată și echilibrul sonor mai sfărâmat. Dacă în marea masă arhestrală pornirile individuale sunt atenuate de numărul covârșitor al timbrelor și sunt temperate de hașheta dirigențului, în muzica de cameră aceste porniri sunt direct distrugătoare de ansamblu și sunt primejdiile cele mai amenințătoare pentru concertele de muzică de cameră. „Asociația“ nu are a se plânge de asemenea procedee. Prestigiul artistic al fiecărui instrumentist s'a pus cu supunere în slujba unei interpretări corecte, demne și s'au isbutit execuțiuni din cele mai ferice. Dacă s'ar putea ceva imputa acestor execuțiuni este că nu sunt încă roase, nu sunt încă intrate definitiv în patrimoniul stilistic al grupării. Numai timpul civilizează asemenea execuțiuni și numai după o colaborare mai îndelungată avem drept să cerem realizarea generală și definitivă a interpretărilor de care „Asociația de muzică de cameră“ se urată din plin capabilă.

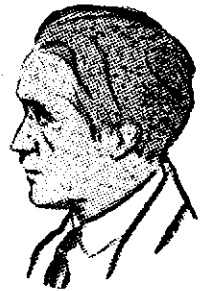
Să nu uite „Asociația“ țelul artistic, dar nici să treacă cu vederea îndatoririle ce la toți ni se impun pentru împlinirea lipsurilor de cultură muzicală de care suntem întâmpinați la tot pasul. Concerte ca acele din luna Ianuar pot fi organizate într-una și nu numai la Ateneul Român. Acest repertoriu poate fi folosit pentru Ateneele populare din diferite părți ale Capitalei și din provincie. În modul acesta „Asociația“ va alătura titlurilor sale de realizări artistice, demnitătea rară de a fi contribuit la promovarea educațiunii muzicale a poporului românesc.

G. BREAZUL

## Cetatea Literară

Numerul (2) din 15 Ianuarie a. c. al revistei d-lui Camil Petrescu aduce un sumar, a cărui calitate și variată organizare, constituie un record în publicistică. E aproape o virtute ca în 8 pagini, spațioase și albe, e adevărat, să întruonesti talente și lucrări semnate de scriitorii consacrați ca: E. Lovinescu, Liviu Rebreanu, Ion Mincu, H. Papadat-Bengescu, Ion Vinea, Ion Barbu și dintre mai tineri: G. Talaz, N. Milcu, Sergiu Dan.

Dar mai presus de variata operă de artă a scriitorilor întruniți, stă prezent, spiritul viu, polemic și argint viu al directorului.



Pătrunderea critică, scrisul elegant și sigur al lui Camil Petrescu, fac din comentariile lui despre cărți, teatre și reviste, un element de atracție pentru cetitorul pasionat de viață literară și artistică.

Camil Petrescu aduce, în scrisul generației actuale de scriitori, un curaj, un suflet, o vehemență, întotdeauna susținută, care fac din publicațiile pe care le dirijează sau la cari colaborează, un subiect de viu interes literar.

Așa se explică succesul noii reviste ce dirige, *Cetatea Literară* a izbutit să-și asigure elita colaborărilor din afară, dar „Cetatea literară“, asemeni „Săptămânii“ lui Gheorghe Panu, se impune prin temperamentul directorului ei.

## Conferințele săptămânii

Conferința d lui Nicolae Ionescu:  
„Misticii Ităleni“

Trebuie deosebită *atitudinea mistică religioasă* — a cărei funcțiune fundamentală e iubirea (deci de domeniul sentimentului) — atât de *misticismul contemporan* — care nu e decât o modă estetizată, noi fiind prea sceptici ca să putem fi mistici — cât și de *neomisticismul filosofic*, care ca orice filosofie e rațional (deci de domeniul inteligenței).



Dacă se încearcă să se explice ce e mistică, nu se poate ajunge la un rezultat, tot așa cum nu se poate explica ce e senzația, căci și una și alta sunt fenomene personale, de experiență internă, care nu se poate transmite. Se poate doar spune că e probabil o *posibilitate de retrăire metafizică*, datorită căreia e posibilă iubirea care s'a spus că e funcțiunea fundamentală a misticiei.

Încercând la *mistica Italiană* — căci ar trebui timp prea mult spre a analiza pe fiecare mistic în parte — îi vom deosebi anumite caractere, care reprezintă o *anumită latură a spiritului italic*, așa cum l-ați văzut din conferința precedentă.

# E C O U R I

## REDAȚIONALE

□ Manuscrisele nepublicate nu se păstrează.

□ Comisiunea și condițiile de participare la premiul de proză de 5000 lei al „Universului Literar” se găsesc în corpul revistei.

□ În numerile viitoare vom publica: Un fragment înedit din romanul „Vioara mută” al d-lui N. Davidescu; o navelă de Sărmanul Klopstok; schițe de G. Brăvescu; reportajii asupra bibliotecilor, începând cu Biblioteca Academiei, reportajii ale șezătorilor S. S. R., dări de seamă a ciclului de conferințe „Poesis”, etc., etc.

□ Din abundență de materie nu putem reproduce din interesantul interviu pe care d. M. Sadoveanu îl publică în „Adevărul literar”, nici publica „Buletinul bibliografic săptămânal”.

## SCRITORII

□ În primele zile din Februarie, se pune în vânzare: **Vadul Hoșilor**, roman de Vasile Savel.

□ D. Tudor Vianu va publica, în curând, la „Cultura Națională”, un volum de **Fragmente moderne**.

□ D. Mihail Sorbul încează la o comedie în 3 acte: **Coriolan Secundus**.

□ D-na Natalia Negru va publica în editura „Casei Școlilor”, poveștile lui Andersen 10 volume. Volumul I, ilustrat de d. V. I. Popa a și apărut. Cuprinde 17 povești și e intitulat: **Prichindel „Inchide Ochii”**. Volumul II (**Povestea mamei**) și III (**Bradul**) sunt sub tipar.

□ În biblioteca „Dimineața”, a apărut

Spontaneitatea și lirismul — libertatea, au putea spune noi — erau considerate în conferința trecută ca elementele fundamentale ale spiritului italian. Ei bine, aceste însușiri le găsim și la mistici.

Sau Francesco D'Aissisi a iubit ne făcând om în **Concret**; el nu iubea fiindcă era creștin, ci era creștin fiindcă iubea. Și acest interes pentru real era un cadru pentru elementul **practic**. Căci aici iubirea către aproapele nu se descebea de iubirea către D-zeu, ca în Răsărit, ci devenea un mijloc de convingere, cobora raial pe pământ — ceea ce în răsărit se căuta să se obțină printr-o atitudine opusă: prin **ascetism**. Ascetism era și în Apus, însă nu era o metodă de purificare, ca în Răsărit, ci e imitația lui Isus Cristos, pornită din credința că o pasiune nu se poate răscumpara decât tot cu o pasiune.

Alt caracter al misticeii este o **mişcare de eliberare**, misticismul încearcă să trăiască toate fericirile date de viața aceasta din el însuși, deci să iasă de sub autoritate, neadmitând decât doi termeni: individul și Dumnezeu. Nu biserica e mediatore între om și D-zeu, ci Isus, Fiul Domnului.

Totuși — și cu aceasta trecem la al treilea caracter al misticeii italiene — libertatea aceasta nu merge până la a sfărâma autoritatea bisericii, cum s'a întâmplat în Germania.

Greșit s'a văzut în misticii italieni premergătorii reformei religioase. Aceasta s'a întâmplat în mistică germană; în Italia însă, cu mici excepții (Savonarola bunăoară) toată ceata misticilor stă în cadrele bisericii, ceea ce înseamnă că spiritul italian se împacă cu ideea de **autoritate** și de **lege**. E de observat că respectul pentru autoritate, ca și practicitatea, sunt moștenite de la Romani, cari în ipse de toate au fost **creatori de viață**.

sub titlul: **Radeș**, un roman al colaboratorului nostru, D. N. Teodorescu.

□ D. George Silviu a publicat în „Biblioteca pentru toți”: **Ditirambe către Dionysos**, poezii traduse din Fr. Nietzsche. Ciclul e completat cu o culegere de maxime.

□ D-I G. Talaz va publica un volum de poezii: **Soare**.

□ „Editura literară a Casei Școlilor” va tipări volumul de versuri: **Soare stins** al d-lui N. Mileu.

□ D. George Mihail-Zanfirescu, autorul actului istoric „Cuminecătura”, de care am avut prilejul să vorbim și în coloanele revistei noastre, a terminat o nouă piesă istorică, în trei acte care va fi intitulată, probabil „**Fapta crăului Iaghello**”. Acum se petrece pe vremea când „domnea împreună, în Moldova voevodă Ilie (Voevod al Moldovei, cu scutul domnesc în Suceava) și Ștefan al 3-lea (stăpânitor al ținuturilor Covurlui, Tecuci, Otleni și Vaslui, cu scutul domnesc la Chilia și cu dreaptă putere asupra Cetății Albe), — amândoi feciorii lui Alexandru cel Bun”.

## S. S. R.

□ Prin aplicarea noilor prescripții statutare, Societatea Scriitorilor români s'a restrâns numărul membrilor săi, la circa 125. Adunarea generală din 7 Februarie a. cr. va decide.

□ Adunarea generală din 7 Februarie va decerne deasemenea, prin vot, cele 7 premii literare pe care le-am anunțat în numărul trecut. Pentru fiecare din premii, comitetul S. S. R., în ședința din 25 Ianuarie a. cr., continuând discuțiile a ales câte trei opere și a numit din rândul său raportori: I. La premiul p. roman (25000): 1. Adam și Eva de Liviu Rebreanu (raportor: Horia Furtuna); 2. Venea o moară pe Siret... de M. Sadoveanu (raportor: Căton Theodorian); 3. Fecioarele despletite de Hortensia Papadat Bengescu (raportor: Perpessicius).

II. La premiul de proză (20000 lei): 1. **Legătura roșie** de Em. Bucuta (raportor: Perpessicius); 2. **Descântecul și Flori de lampă** de Ion Vinea (raportor: N. Davidescu); 3. **Vulturii** (ed. II-a) de I. A. Bassarabescu (raportor: Romulus Voinescu).

III. La premiul de poezie („Soare” (10000 lei): 1. **Plumb** (ed. 2-a) de G. Bacovia (raportor: N. Davidescu); 2. **Poeme pentru Galatea** de Mircea Rădulescu (raportor: Căton Theodorian); 3. **Satel meu** de Ion Pillat (raportor: Vintilă Rădulescu-Sirianu).

IV. La premiul de poezie S. S. R. (6000 lei): 1. **Fecioarele** de V. Demetrius (raportor: Horia Furtuna); 2. **Versuri** de A. Cotrus (raportor: Perpessicius); 3. **Alma Sol** de G. Murnu (raportor: Ion Pillat).

V. La premiul de proză S. S. R. (4000 lei): 1. **Flămânzii** de I. Ciocărlan (raportor: Mircea Rădulescu); 2. **Sărmanii oameni!** de Eug. Bourneanu (raportor: Cornelin Moldovan); 3. **Intr'o noapte pe Bărăgan** de N. Pora (raportor: Liviu Rebreanu).

VI. La premiul „Benvenisti” (2000 lei): 1. **Surpriză** de I. Denculezi (raportor: V. Rădulescu-Sirianu); 2. **Rogozeri** în nemurirea ta de Camil Baltazar (raportor: Liviu Rebreanu); 3. **Crinii roșii** de Sanda Movilă (raportor: Mircea Rădulescu).

Pentru premiul al VII-lea „Jonel Pavădescu” (1000 lei p. un sonet) rămâne să se facă alegerea, într'o ședință următoare.

## BULETINUL NOUȚĂILOR LIBRARIEI FRANCEZE

Sub acest titlu, „Centrala Cărții”, Societatea generală de librărie, București, str. Paris 1, publică în fiecare nr. al „Universului Literar”, lista celor mai recomandabile cărți franceze apărute în ultima săptămână și pe care le are în depozit. Cititorii „Universului Literar” vor găsi aceste cărți în principalele librării din țară, pe care le furnizează „Centrala Cărții”.

## ȘTIINȚE PURE

BRICARD: *Leçon de cinématique*, frs. 45.

LOEB: *Bases physico-chimiques de la régénération*, frs. 50.

WORSKI HOENE: *Oeuvres mathématiques*, 4 vol. frs. 500.

## ARTE FRUMOASE

BADOVICI JEAN: *La Maison d'aujourd'hui Maisons individuelles*, frs. 75.

BLOCHET: *Les Eclaircissements des manuscrits orientaux, turcs, arabes, persans de la Bibliothèque nationale*, frs. 350.

CHAMPIER: *Le Mobilier flamand*, frs. 60.

CHANTAVOINE JEAN: *Ver Meer de Delft*, 24 pl. frs. 750; *Carte*, frs. 1150.

COLLET HENRI: *Albeniz et Granados*, frs. 10.

UCHER: *Petites Maisons pittoresques*, frs. 46.

GALL ERNST: *L'Architecture gothique en France pendant la période des 11-e et 12-e siècles*, frs. 150.

LASTEYRIE: *L'Architecture religieuse en France à l'époque gothique*, frs. 15.

REY RAYMOND: *Les Vieilles Egises fortifiées du midi de la France*, frs. 25.

## ISTORIE, GEOGRAFIE

AUERBACH BERTRAND: *L'Autriche et la Hongrie pendant la guerre*, frs. 40.

DWELSHAUVERS GEORGES: *La Catalogue et le Probleme catalan*, frs. 10.

HARDY GEORGES: *Le Cardinal de Fleury et le Mouvement janséniste*, frs. 30.

JEAN: *Le Miliieu biblique avant Jésus-Christ*, frs. 50.

„Sumer et Akkad: Contribution a l'histoire de la civilisation dans la basse Mésopotamie”, frs. 50.

RODOCANACHI: *Une cour princière au Vatican pendant la Renaissance*, frs. 60; *Carte*, frs. 80.

## VOIAJURI

ALAUX JEAN-PAUL: *Magellan le premier voyage autour du monde*, frs. 150.

MASPERO: *La Chine*, frs. 15.

SYLVAJIN-LEVI: *Dans l'Inde De Ceylan au Népal*, frs. 9.

## CĂRȚI PENTRU TINERET

BUXY: *Noce de neige*, frs. 4.

HELLE ANDRE: *L'Arche de Noé*, frs. 12; *N...: Le Roman du Renard*, frs. 12; *Carte*, frs. 15.

## ARME

CHARBONNEAU: *Études tactiques sur les épisodes de la Grande Guerre. Opérations du 1-er corps colonial*, frs. 16.

ESCLANGON: *L'Acoustique des canons et des projectiles*, frs. 30.

MONTEILHET: *Les Institutions militaires de la France*, frs. 30.

BOIGEY: *L'Éducation physique féminine*, frs. 8.

COISSAC: *Histoire du cinématographe de ses origines jusqu'à nos jours*, frs. 30.

N...: *Almanach de l'Action française pour 1926*, frs. 7.

## DIVERSE

CLAUDEL PAUL: *Morceaux choisis*, PYTHAGORE: *Les Vers d'or. Hierocles*, X...: *L'Ami du Létre 1926*, frs. 12.

*Commentaire sur les vers d'or des Pythagoriciens*, frs. 15.